

Z OBSAHU ČÍSLA

Volba děkana Lékařské fakulty UK

Ústav patologické fyziologie

Kardiochirurgická klinika

Devět desetiletí prof. Steinharta

Významné životní výročí prof. Dominika

Výroční ceny města Hradce Králové

Historie budování hematologie
v bývalém Východočeském kraji

Vzpomínka na prof. Chrobáka

Melodie v obraze

Namaloval Tomáš T., 12 let, hudba: Petr Novák – Hvězdičko blýskavá

Namaloval Tobiáš M., 9 let, hudba: Tři citrónky

Melodie v obraze je název projektu podporovaného královéhradeckým krajským úřadem, do kterého se zapojila Základní a Mateřská škola při Fakultní nemocnici v Hradci Králové. Myšlenkou bylo navázání na předchozí podobné projekty, kde děti ztvárnily bolest nebo oblíbenou pohádku, tentokrát výtvarně zpracovávají svoji oblíbenou písničku nebo hudbu, kterou poslouchají.

Hudební téma – melodie, písničky, hudební hádanky... to vše prolíná všemi dětskými pracemi. Malí pacienti poslouchali hudbu, zpívali, tančili, hráli na doprovodné nástroje. Hudba, ale i malování ulehčilo jejich trápení a děti alespoň na chvíli zapomněly na svoji nemoc, stesk po domově, po rodičích a kamarádech.

Malí výtvarníci pomocí barev, štětce a plátna vyjádřili v hudebních motivech nejen svoji bolest, ale i příjemný pocit z uzdravování.

Celý projekt probíhá průběžně od 1. 1. 2013 do 30. 6. 2014 a jednotlivá díla jsou vystavována v prostorách školy a Dětské kliniky Fakultní nemocnice v Hradci Králové. Kromě toho byl projekt prezentován i v rámci XV. Hradeckých pediatrických dnů na podzim loňského roku.

-red-

◀ Obr. na titulní straně – Ulrichova cena 2013 pro prof. Malce (foto z archivu města Hradec Králové)
Na zadní straně obrazy Josefa Bavora – Soukromý vesmír IV, Mikrokosmos I, Soukromý vesmír ▶

Časopis SCAN založil a v letech 1991–2005 byl jeho vedoucím redaktorem PhDr. Vladimír Panoušek.

Šéfredaktor: prof. MUDr. Vladimír Maisnar, Ph.D., MBA, redaktorka: Bc. Iveta Juranová. Adresa redakce: maisnar@fnhk.cz; juranova@lfhk.cuni.cz.

Redakční rada: Ing. Veronika Bartošová, PhDr. Josef Bavor, prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc., Mgr. Martin Formánek, doc. MUDr. Leoš Heger, CSc., Ph.D., prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., Mgr. Lucie Jarešová, Ing. Eva Kvapilová, prof. MUDr. Vladimír Palička, CSc., dr.h.c., doc. MUDr. Jiří Páral, Ph.D., prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., prof. MUDr. Ivo Šteiner, CSc., PhDr. Jiří Štěpán, Mgr. Dana Vaňková, Miroslav Všetečka, doc. MUDr. Pavel Žáček, Ph.D.

Vydává Fakultní nemocnice v Hradci Králové jako čtvrtletník v Nakladatelství ATD Dvůr Králové n. Labem (atd.hk@seznam.cz, tel. 774 167 245)

Ročník XXIV (2014), č. 2 • Vyrobyly Tiskárny B.N.B., s.r.o., Velké Poříčí • MK ČR E 11425 • ISSN 1211–295X

(Časopis Scan je zveřejněn též na webových stránkách FN a LF na adrese <http://fnhk.cz> v kapitole O fakultní nemocnici a <http://lfhk.cuni.cz> v kapitole Informační služby – Časopisy)

Vážení čtenáři Scanu,

před sebou máte již druhé letošní vydání Scanu, které je trochu specifické, ale o tom dále. Nově jsme zařadili úvodní slovo šéfredaktora s následným obsahem časopisu pro Vaši lepší orientaci.

Uplynulé období přineslo, jak to tak bývá, šťastné i smutné okamžiky, kterým se věnujeme na následujících stránkách. Tím bezesporu nejsmutnějším z pohledu redakce Scanu je úmrtí prof. Chrobáka. Přišli jsme tak o jednoho z neaktivnějších přispěvatelů, který mimo jiné k práci v redakci časopisu přivedl i mne. Součástí tohoto čísla Scanu je proto i poslední příspěvek pana profesora, který se týká budování východočeské hematologie. Rozsáhlou a jistě zaslouženou vzpomínku na pana profesora připravil děkan LF prof. Červinka. Ten v nedávné volbě děkana, kde byl jediným kandidátem, obhájil svou pozici i pro následující období. To lze chápat jako potvrzení správné cesty, na kterou se po svém prvním zvolení vydal. K radostným zprávám pak jistě patří ocenění prof. Rudolfa Malce, který získal Ulrichovu cenu, jménem redakce mu blahopřejeme.

V článcích představujících jednotlivá pracoviště LF a FN se tentokrát věnujeme Katedře patologické fyziologie LF a Kardiochirurgické klinice FN. Při čtení článku prof. Kuby jsem sám rád zavzpomínal na studentská léta, kdy pro mne prof. Vokrouhlický byl a dosud zůstává nedostižným vzorem vysokoškolského učitele. Na článek prof. Harrera o minulosti i současnosti Kardiochirurgické kliniky navazuje i jeho další příspěvek, tentokrát k významnému životnímu jubileu prof. Dominika. Kromě něho oslavil v úžasné kondici málo uvěřitelných 90 let emeritní prof. Leo Steinhart. Důležitým okamžikem bylo v minulém období i dlouho odkládané jmenovací řízení nových profesorů, kdy pět z nich bylo z naší Lékařské fakulty. V aktuálním čísle Scanu najdete samozřejmě všechny pravidelné rubriky i ty nově zavedené věnované odborným a kulturním akcím, které proběhnou v nadcházejícím období. Doufám tedy, že se Vám toto nově připravené číslo bude líbit alespoň tak, jako to předchozí.

(mai)

OBSAH

Volby nového děkana – informace volební komise	4
Budoucí směřování a cíle Lékařské fakulty v Hradci Králové	4
Odborné akce pořádané pracovišti FN a LF UK	5
Ústav patologické fyziologie	6
Kardiochirurgická klinika	8
Noví vedoucí pracovníci	11
Habilitační a jmenovací řízení	12
Devět desetiletí Leo Steinharta	13
Výroční ceny města Hradce Králové	14
Životní jubilea	14
Významné životní výročí (70 let) prof. MUDr. Jana Dominika, CSc.	15
Zpráva ze stáže v Chang-Gung Memorial Hospital, Linkou, Tchaj-wan	16
Hradecký den rehabilitační a fyzikální medicíny	17
Úspěch královéhradeckých vědců v Singapuru	18
Cestování po Liparských ostrovech	19
Dívčí vzdělávání v Hradci Králové	20
Studentské akce – ples, karneval	22
Galerie Na Hradě: Mezi nebem a zemí	23
Historie medicíny ve filatelii	23
Umělecké novoročenky	24
Kam za kulturou v Hradci Králové	24
Historie budování hematologie v bývalém Východočeském kraji	25
Vzpomínka na prof. MUDr. Ladislava Chrobáka, CSc.	26
Za panem docentem Vladimírem Horákem	28
Co také zaznělo v Senátu	29
Z historie českých špitálů: Husitský špitál v Táboře	30
Země lidí objektivem Jana Smita: Selínus - hvězda, která vyhasla	31

Volby děkana fakulty

V letošním roce končí první funkční období děkana Lékařské fakulty UK v Hradci Králové prof. MUDr. RNDr. Miroslava Červinky, CSc. Proto bylo třeba uspořádat volby kandidáta na děkana pro léta 2014–2018. Dne 3. března 2014 Akademický senát fakulty vyhlásil volby děkana a ustavil tříčlennou volební komisi ve složení: prof. PhDr. Jiří Mareš, CSc. (předseda), prof. MUDr. Jan Čáp, CSc. (mluvčí) a student Josef Borovka.

Ke dni 7. dubna, kdy se uzavíraly návrhy na děkana, volební komise konstatovala, že byl podán pouze jediný návrh, pod nímž bylo podepsáno 14 pracovníků fakulty a Fakultní nemocnice. V návrhu figurovalo pouze jedno jméno – dosavadního děkana prof. Červinky. Vzhledem k tomu, že byl nominován pouze jediný kandidát, stalo se I. kolo voleb formálně bezpředmětným a senát souhlasil, že do II. kola voleb postupuje prof. Červinka.

V mezidobí mezi I. a II. kolem voleb prof. Červinka zveřejnil na fakultním webu svůj volební program, takže s jeho koncepcí rozvoje fakulty i s jeho koncepcí spolupráce mezi LF UK a Fakultní nemocnicí se mohla seznámit celá akademická obec. Podle volebního řádu

předseda volební komise navštívil kandidáta na děkana a zeptal se ho, zda hodlá kandidovat ve druhém kole voleb a v případě zvolení plnit funkci děkana. Na obě otázky odpověděl ano.

Druhé kolo voleb kandidáta na děkana se uskutečnilo 22. dubna 2014. Akademický senát fakulty má celkem 36 členů. V den voleb se jednání zúčastnilo 26 členů. Senát byl tedy plně usnášeníschopný. Na vyzvání předsedy volební komise vystoupil před senátem a přítomnými hosty prof. Červinka a přednesl svoji koncepci další činnosti fakulty. Následovala dlouhá a bohatá diskuse, v níž byly probrány různé aspekty fungování fakulty i spolupráce fakulty s Fakultní nemocnicí. Po skončení diskuse proběhlo v oddělené volební místnosti tajné hlasování. Bylo rozdáno 26 hlasovacích lístků a všemi 26 hlasy byl zvolen prof. Červinka. Protokol o průběhu a výsledku voleb předal dne 24. dubna 2014 předseda volební komise osobně rektorovi UK prof. T. Zimovi.

Prof. PhDr. J. Mareš, CSc.
předseda volební komise

Budoucí směřování a cíle Lékařské fakulty v Hradci Králové

DĚKAN PROF. MUDr. RNDr. M. ČERVINKA, CSc.

Děkuji Akademickému senátu i celé akademické obci za podporu a za důvěru. Vzhledem k tomu, že hlasování Akademického senátu o návrhu kandidáta na děkana pro období 2014–2018 bylo zcela jednoznačné, je možné konstatovat, že mé druhé funkční období bude spíše pokračováním a rozvíjením dosavadních aktivit. Cíle a směřování Lékařské fakulty v Hradci Králové v nejbližších letech budou spíše upřesňováním cesty než vytyčováním nových cílů.

Prioritami pro nejbližší období bude věda, výzkum a inovace; vzdělávací činnost; doktorské studium a kvalifikační růst; mezinárodní spolupráce; rozvoj fakulty; vnější vztahy a samozřejmě zabezpečení činnosti fakulty. Pro mě jako děkana jsou důležitá i další témata, z nich vyjímám: prohloubení spolupráce s vedoucími pracovišti, spolupráce s fakultní nemocnicí, spolupráce s AS LF, spolupráce se studentskými organizacemi, motivace pracovišť a pracovníků k vědecké práci, mezinárodní studenti, specializační vzdělávání, fakultní informační systémy, problematika kolejí a menzy.

Pokud bych měl formulovat **nejdůležitější úkoly vedení fakulty pro celé funkční období (tj. do roku 2018)**, pak

to budou tyto oblasti (bez pořadí důležitosti):

- Aktualizace vzdělávací činnosti (kurikula)
- Evaluace činnosti fakulty (kvality studia, vědecké výkonnosti, logistického zabezpečení, jednotlivých pracovišť fakulty, atd.)
- Podpora zapojení fakulty do evropských projektů
- Koordinace s FN HK v oblasti vědy, výzkumu, inovací.

VÝUKA

Naším cílem je standardně fungující lékařská fakulta moderního evropského typu, která bude zajišťovat výuku ve všech stupních vysokoškolského studia včetně specializačního vzdělávání léka-
řů. Přičemž základním motivem reformy by mělo být intenzivnější vertikální a horizontální propojení výuky na všech pracovištích.

Modernizace výuky by měla probíhat v několika postupných krocích. V nejbližší době musíme otevřít diskusi a **formulovat výukové cíle fakulty**. Z nich následně chceme odvodit náplň jednotlivých oborů a určit rozsah a způsoby výuky. Tím budou definovány dlouhodobé cíle (4 roky). Současně je třeba definovat i aktuální oblasti, které je třeba řešit během jednoho roku. Při definování obou cílů (krát-

kodobých i střednědobých) je nutné ustanovit společnou pracovní komisi a navázat kontinuální dialog se studenty a učiteli, dialog mezi preklinickými a klinickými pracovišti. Formulování výukových cílů musí vycházet z jasné definice kompetencí absolventa (znalostí, dovedností, postojů). Jistě se necháme inspirovat evropskými standardy např. *Standards of minimal requirements in basic medical education (WFME)*.

Některé dílčí výukové oblasti však musíme řešit rychle, jedná se především o celkovou koncepci e-learningu, jeho místo ve výuce lékařů a dále otázky volitelných předmětů. Vůbec nejrychleji musíme prodiskutovat a stanovit koncepci výuky bakalářů – ošetřovatelství, směr všeobecná sestra. Vzhledem ke změnám v preferencích uchazečků bude výuka probíhat pouze prezenční formou, a to si vyžádá poměrně velké změny oproti současnému stavu. V této oblasti bude také velmi důležitá spolupráce s Fakultní nemocnicí Hradec Králové.

VĚDECKÁ A VÝZKUMNÁ ČINNOST

Základní cíle a úkoly v této oblasti jsou:

- Dobře a efektivně fungující institucionální financování vědecké činnosti (PRVOUK).
- Rozdělování finančních prostředků přímo úměrné vědeckému výkonu.
- Motivace pracovníků k publikování výsledků v nadprůměrných vědeckých časopisech.
- Zapojení do programu H2020, Agentura zdravotnického výzkumu a dalších.
- Dlouhodobá strategie nákupu velkých přístrojových investic (core facilities).
- Užší vzájemná koordinace výzkumu mezi LF a FN.
- Propojení informačních systémů týkajících se výzkumu.

EKONOMIKA FAKULTY

Ekonomika fakulty by se měla soustředit jednak na hledání nových zdrojů financování nad rámec mandatorně přidělených prostředků, dále na hledání úspor na všech úrovních. Měla by být prováděna přesná a transparentní analýza finanční náročnosti jednotlivých aktivit fakulty. Akademický senát musí spolurozhodovat o částce k motivaci pracovníků a pracovišť, musí mít spoluodpovědnost při koncepčních otázkách a kontrole realizovaných opatření. Aktuálními úkoly spojenými s ekonomikou fakulty je zapojení do evropských projektů a zodpovědná strategie při získávání zahraničních studentů.

Východiskem pro případné změny v logistickém zabezpečení všech fakultních činností bude **EVALUACE**, tj. evaluace pracovišť, činností, osob, kvality výuky, vědeckého výkonu a nakonec i fakulty jako celku. Tato zpětná vazba je nezbytným předpokladem pro plánování dalšího rozvoje a musí být provedena na profesionální úrovni.

Při realizaci všech uvedených cílů chci vždy velmi dbát o vyváženost a propojenost jednotlivých oblastí, tj. výuka ↔ výzkum ↔ logistika; základní výzkum ↔ aplikovaný výzkum; klinická práce ↔ akademické aktivity. Akademické prostředí je příliš komplexní, všechny detaily nelze řešit pouze předpisy. Stejně tak nelze stavět na argumentu, že co není zakázáno je povoleno. V univerzitním prostředí je mnoho nepsaných pravidel, která je nutno dodržovat. Musíme navázat na dobré výsledky fakulty v minulosti. Současně ale musíme najít a jasně definovat oblasti, které je třeba zlepšit. Naše snažení je a bude hodně determinováno politickou, sociální, ekonomickou a legislativní realitou.

Mým přáním je, aby naše fakulta byla i nadále dobrým místem k práci a vynikajícím místem ke studiu.

Quod bonum, faustum, felix, fortunatumque sit.

Odborné akce pořádané pracovišti FN a LF UK, které se uskuteční v následujícím období:

4. 6. 2014	482. Plenární zasedání Fyziologické sekce ČLS JEP v Hradci Králové Velká posluchárna Lékařské fakulty UK, Hradec Králové
20.-21. 6. 2014	10. konference Společnosti radiční onkologie, biologie a fyziky Nové Adalbertinum, Hradec Králové
23. 6. 2014	Testování jazykových dovedností studentů v terciární sféře pro jazykovou výuku typu LSP Výukové centrum Lékařské fakulty UK v areálu FN, Hradec Králové
9.-10. 9. 2014	Základní laparoskopický kurz Aesculap Akademie v Hradci Králové

Nakladatelství Univerzity Karlovy navázalo spolupráci s ebrary, celosvětovým distributorem odborných elektronických monografií. V současnosti ebrary nabízí 67 elektronických knih z Nakladatelství Karolinum, které mohou členové z UK zdarma číst na síti LF nebo pomocí vzdáleného přístupu. Knihy si lze i vypůjčit a stáhnout po částech ve formátu pdf do kteréhokoliv zařízení podporující Adobe Digital Edition. Jeden uživatel si může půjčit až 10 knih, které se po 14ti dnech automaticky vrátí. Do konce roku 2014 plánuje nakladatelství takto zpřístupnit až 200 titulů.

ÚSTAV PATOLOGICKÉ FYZIOLOGIE

HISTORIE

Ústav patologické fyziologie vznikl sice ihned při zřízení Lékařské fakulty UK v Hradci Králové, protože to však bylo „až“ v roce 1945, tak není ani nejstarší, natožpak největší nebo nejslavnější.... Jeho prvním přednostou, který jej budoval od úplných počátků, byl prof. MUDr. Rudolf Vávra, DrSc. Prof. Vávra přišel do Hradce Králové z Ústavu pro všeobecnou a pokusnou patologii brněnské Lékařské fakulty, kde byl asistentem u slavného prof. MUDr. Laufbergera. Prof. Vávra výrazně ovlivnil začátky vědeckého života na začínající hradecké medicíně. Věnoval se hlavně elektrofyziologii a patřil mezi její zakladatele v ČSR. Zkonstruoval dokonce jeden z prvních elektroencefalografů v ČSR, který však nikdy nebyl výrobně realizován. Bylo pro něj příznačné, že se vždy obracel k málo probádaným úsekům, razil nové koncepce a originální metodiky. Věnoval se např. měření elektrického odporu různých tkání a jeho významu pro diagnostiku patologických stavů a pod jeho vedením probíhal výzkum patogenetických mechanismů toxického otoku plic. Na ústavu vchoval řadu patofyziologů, kteří později působili jako vedoucí pracovníci na různých významných pracovištích (např. doc. MUDr. Josef Čícha, CSc, pozdější vedoucí katedry patologické fyziologie 2. lékařské fakulty UK v Praze; MUDr. Milan Vrána, DrSc., který dlouhá léta vedl Experimentální oddělení IKEM v Praze).

Nástupcem prof. MUDr. Vávry se v roce 1972 stal jeho další žák, prof. MUDr. Lubor Vokrouhlický, DrSc., člen prestižní Sociétés de physiologie a Sociétés de médecine de Paris, který vedl ústav až do roku 1990 a v letech 1990 až 1991 byl pak prvním „porevolučním“ děkanem fakulty. Prof. Vokrouhlický byl proslavený mezi studenty svými systematickými patofyziologickými přednáškami, které při jeho klinické erudici představovaly výborný základ i pro studium interny. Jako přednost se pan profesor vyznačoval vedle náročnosti velkou lidskostí. A je třeba říci, že do značné míry díky němu, jeho schopnosti nás zaštitit a morálně podpořit, jsme mnozí „přežili“ na fakultě v politicky velmi problematických dobách.

Z rozhodnutí vedení fakulty byly v letech 1971–1990 Ústav fyziologie a Ústav patologické fyziologie spojeny v jednu Katedru normální a patologické fyziologie pod vedením prof. Vokrouhlického. V roce 1990 pak byla tato katedra opět rozdělena na Ústav fyziologie vedený prof. MUDr. Z. Červinkovou, CSc. a Ústav patologické fyziologie, který vedl doc. MUDr. Jiří Sedláček, CSc., a to v letech 1990 až 1999. Od roku 1999 je přednostou Ústavu patologické fyziologie prof. MUDr. Miroslav Kuba, CSc.

VÝUKA

Každý výukový předmět v rámci medicínského vzdělávání je důležitý tím, že přispívá k získání potřebných rozsáhlých znalostí lékaře. Patofyziologie se podle nás liší v tom, že nemusí přinášet mnoho dalších faktů k zapamatování, ale má učit (donutit!) studenty integrovat před zahájením výuky klinických oborů (hlavně interny) všechny teoretické znalosti

k pochopení podstaty (etiologie) a rozvoje (patogeneze) nemocí, aby těmto (nebo jejich komplikacím) mohlo být buď předcházeno, nebo byly adekvátně (kauzálně) léčeny (<http://web.lfhk.cuni.cz/patfyz/otazky.html>). Ve výuce maximálně uplatňujeme tzv. holistický (celostní, komplexní) přístup, kterým je nerespektivně prezentován paradoxně hlavně zástupci alternativních/komplementárních medicínských metod, využívajících celosvětově rozšířený sklon k iracionalitě u velké části společnosti. Patofyziologie je obor, který je pro mnoho studentů, zvyklých převážně jen mechanicky memorovat fakta, velmi nepříjemný. Jak říká prof. Vokrouhlický: „nikdo soudný nemůže tvrdit, že zná celou patologickou fyziologii“. Je však štěstím pro pacienta, když se tomu lékař blíží a neaplikuje jen mechanicky „klinické doporučené postupy“. V „curriculu“ Všeobecného lékařství na naší fakultě má patofyziologie 157 výukových hodin ve 3. ročníku a při závěrečné ústní zkoušce, která obvykle trvá minimálně půl hodiny, je pro examinátora často velmi obtížné se rozhodnout, zda by se svěřil do péče dotyčného budoucího lékaře s jeho úrovní uvažování, nebo jestli je alespoň naděje, že zkoušení pedagogové ve vyšších ročnících ho ještě potřebně zkultivují.

VÝZKUM

Výuková činnost ústavu by nás při stávajícím počtu učitelů a rozsahu oboru mohla zcela určitě plně zaměstnávat (zejména při zodpovědnosti být ve znalosti etiologie a patogenese nemocí stále „up-to-date“). Avšak, kromě vlastní chuti nad něčím novým bádát, je potřeba i plnit vědecká kritéria kariérního postupu a evaluace pracovišť. To způsobuje, že výzkum je v současné době fakticky vynuceně prioritou nás všech. Dřívější i současné aktivity našeho pracoviště na poli výzkumu jsou následující:

Výzkum kardiiovaskulární: Značná pozornost byla věnována metodickému rozvoji neinvazivních vyšetřovacích metod v kardiologii (fonokardiografii, karotidografii, polygrafii, apexkardiografii), jejich teoretickému rozpracování a přínosům v diagnostice ischemické choroby srdeční, kardiomyopatií a u cor pulmonale (prof. Vokrouhlický, doc. MUDr. Josef Jandík, CSc.). Díky spolupráci s Radiologickou

klinikou prof. MUDr. L. Steinharta, DrSc. získala katedra jako jedna z prvních moderní echokardiograf. Vedle běžného vyšetřování nemocných pro řadu klinik byl zvláště přínosný příspěvek k echokardiografii aortálních vad, určování jejich závažnosti a indikací k operačním výkonům (MUDr. Ludmila Čihulová, CSc.). Zcela prioritní byl výzkum rozvoje kolaterálního krevního oběhu v plicích při experimentální embolizaci arteria pulmonalis u psů (doc. Jandík). V evropském měřítku novátorský byl rovněž výzkum excitability srdce po ozáření (prof. Vokrouhlický, prof. MUDr. Vilo Jurkovič, DrSc.). Kardiovaskulární skupina ústavu spolupracovala s řadou klinických pracovišť, zvláště s 1. a 2. internou, radiologií a s kardiovaskulárním centrem fakulty.

Výzkum nespecifické rezistence organismu: Zabýval se otázkami celulárních mechanismů obrany organismu, zvláště pak systému mononukleárních fagocytů v dýchacím systému. Byla tak vypracována metodika pro sledování funkcí a morfologických změn alveolárních makrofágů (doc. Sedláček).

Výzkum neurofyziologický: Probíhal pod vedením prof. MUDr. Jaroslava Peregrina, DrSc. nejprve na Ústavu fyziologie (MUDr. Irena Pastrňáková, CSc., Dr. Kuba, Ing. František Vít, MUDr. Zuzana Kubová, CSc., RNDr. Jaroslav Dostál, CSc.). Neurofyziologická skupina se ve spolupráci s oftalmologem, prof. MUDr. Jaromírem Svěrákem, DrSc., velkým přítelem prof. Peregrina, zabývala hlavně studiem elektrofyziologických projevů činnosti zrakového systému a jejich klinickými diagnostickými aplikacemi. Prof. Peregrin vybudoval moderně vybavené pracoviště, které bylo metodicky v mezinárodním srovnání na špičkové úrovni (elektroretinogram, zrakové evokované potenciály, počítačová frekvenční analýza EEG u pacientů s různými neurooftalmologickými onemocněními, chronickou renální insuficiencí aj.). Především zásluhou prof. Svěráka se pro laboratoř podařilo v roce 1981 získat na tehdejší dobu zcela unikátní 16-ti bitový laboratorní mikropočítač (PDP 11-03, DEC, USA),

první tohoto druhu na celé fakultě. Prof. Peregrin byl mimořádná vědecká osobnost s velmi širokým výzkumným záběrem. Asi nejvíce se vědecky prosadil v oblasti elektrofyziologie zraku a rozvoji laboratoře velmi pomohly jeho kontakty s prof. Dodtem (významný představitel International Society for Clinical Electrophysiology of Vision – ISCEV), navázané během stáže v Max-Planckově Institutu v Bad Nauheim (Německo – Hessen) v roce 1968. Na pracovišti prof. Dodta později (1989–1990) absolvoval stipendijní pobyt i dr. Kuba, žák prof. Peregrina. Po penzionování prof. Peregrina se Elektrofyziologická laboratoř přemístila na Ústav patologické fyziologie a v současné době představuje dominantní výzkumnou kapacitu našeho pracoviště v obzazení (v pořadí dle data příchodu) prof. Kuba, Ing. Vít, Ladislava Kolková, prof. Kubová, doc. Ing. Jan Kremláček, Ph.D., MUDr. Jana Szanyi, Ph.D. a MUDr. Jana Langrová, Ph.D. Prioritními výsledky jsou nové varianty zrakových evokovaných potenciálů a kognitivních potenciálů mozku, zejména při různých variantách stimulace pohybem, a jejich významné diagnostické aplikace – viz <http://web.lfhk.cuni.cz/elf/>. Významnost této laboratoře v české klinické neurofyziologii dokumentuje předsednictví doc. Kremláčka v příslušné odborné společnosti ČLS JEP.

Výzkum v oblasti imunotoxikologie: Od roku 1997 je na ústavu reprezentován doc. MUDr. Lenkou Borskou, Ph.D., a laborantkou Jitkou Kotlandovou. Je orientován na hodnocení imunotoxicity a genotoxicity xenobiotik, metabolismus xenobiotik a biomonitoring xenobiotik. V posledních deseti letech se soustřeďuje zvláště na hodnocení přínosů a rizik vyplývajících z Goeckermanovy metody léčby psoriázy (farmaceutický aromatický dehet s vysokým obsahem polycyklických aromatických uhlovodíků + UV záření). Metodicky výzkum zajišťují experimenty in vitro, analytické a klinické studie. Výzkum probíhá ve spolupráci s řadou teoretických a klinických pracovišť LF UK a Fakultní nemocnice v Hradci Králové (Ústav hygieny a preventivního lékařství, Ústav klinické imunologie a alergologie, Ústav klinické biochemie a diagnostiky, Klinika nemocí kožních a pohlavních), dále s Ústavem experimentální medicíny AV ČR a ze zahranič-

Stávající kolektiv pracovníků Ústavu (stav k 24.4.2014, 13.15 hod SEČ)

ních partnerů zejména s Faculté de Médecine – Université de Montréal, National Institute of Occupational Health v Oslo a Ústavem imunologie a imunotoxikologie v Bratislavě – viz: <http://www.lfhk.cuni.cz/Faculty/Organization-structure/Workplace-homepages/Department-of-Pathological-Physiology/Research/Publications-immunotoxikology-group/>

ODBOURNÉ AKCE POŘADANÁ ÚSTAVEM

V 80. letech, kdy se u nás začaly využívat digitální počítače pro hodnocení biopotenciálů, zavedl kolega RNDr. J. Dostál na našem pracovišti každoroční československé semináře „Počítačové zpracování elektrické aktivity mozku“, kde jsme se vzájemně poučovali (při neexistenci internetu a nedostatku zdrojů informací) co to je algoritmus FFT, jaká je správná vzorkovací frekvence pro EEG, jak se vypořádat s variabilitou mozkových potenciálů apod. Od roku 1990 se však každý za informacemi snažil vypravit spíše do světa. Nám se podařilo, díky kontaktům na výše uvedenou společnost ISCEV a prioritním výsledkům s evokovanými potenciály při zrakové stimulaci pohybem, přilákat mezinárodní pozornost a byli jsme pověřeni organizací 36. celosvětového symposia společnosti ISCEV v roce 1998 v Hradci Králové s účastí 250 zahraničních vědců (Welcome Party s filmovými ukázkami z 50. let byla v Muzeu, jednání probíhala ve Velké posluchárně fakulty – poprvé byl při jednání k dispozici dataprojektor, posterová sekce s rautem se konala v prostorách Nového Adalbertina, pro Garden Party nám město zdarma zapůjčilo Jiráskovy sady, pro závěrečný ceremoniál jsme měli k dispozici na UK aulu Karolína – to všechno tenkrát šlo a symposium mělo poprvé své web stránky vytvořené Doc. Kremláčkem – viz <http://www.iscev.org/symposia/1998/iscev1998.html>).

Na začátku tohoto tisíciletí (2002 a 2004) jsme pořádali 14. a 15. konferenci českých a slovenských patofyziologů

(do konce tisíciletí na nás ještě přijde řada) a posledním naším organizačním počinem (2008) byl 55. společný sjezd české a slovenské společnosti klinické neurofyzologie (web stránky všech těchto akcí lze nalézt na http://web.lfhk.cuni.cz/patfyz/odb_cinnost.html). Naše zkušenost organizátorů je taková, že čím méně lidí je do organizace zapojeno, tím větší je naděje na úspěch, čili: Nejlépe je vše si zařídit sám!

SPOLEČENSKÉ A SPORTOVNÍ AKTIVITY

Pracovní kolektiv Ústavu patologické fyziologie je malý (v současné době 10 osob – kromě již výše zmíněných ještě také naše nepostradatelná, vstřícná sekretářka Lenka Kořínková; studentka DSP MUDr. Marie Chutná, tč. na mateřské dovolené). Domníváme se, že i díky tomu jednak snáze tvoříme koordinovaný funkční tým, ale také se nám stále daří držet tradičně dobrou atmosféru na pracovišti, utužovanou mj. společnými posezeními při příležitosti narozenin nebo některých významných svátků, jejíž důležitost měl vždy na srdci někdejší přednosta prof. Vokrouhlický, v mnoha ohledech náš velký vzor. Náš ústav stál u zrodu některých celofakultních akcí, jako „Vysoké Chvojno“ v rámci sportovního Rektorského dne, Fakultní karneval, Vánoční setkání zaměstnanců. Bohatá fotodokumentace na toto téma je k vidění na http://web.lfhk.cuni.cz/patfyz/odd_cinnost.html .

Závěrečné slovo stávajícího šéfa Ústavu (který má letos obzvlášť nostalgický rok):

Jsem vděčný všem bývalým i stávajícím spolupracovníkům, že jsme si vždy pomáhali.

Mám výjimečné štěstí a děkuji Vám za to!!!

Sepsal Miroslav Kuba s využitím podkladů laskavě poskytnutých prof. Vokrouhlickým a doc. Borskou a kritických rad svých milých spolupracovníků

Představují se pracoviště Fakultní nemocnice

KARDIOCHIRURGICKÁ KLINIKA

HISTORICKÝ VÝVOJ

Srdeční chirurgie má v Hradci Králové dlouhou tradici. Akademik Jan Bedrna, někdejší primář chirurgického oddělení královéhradecké nemocnice a po založení zdejší lékařské fakulty v roce 1945 první přednosta chirurgické kliniky, vynikající a neobyčejně progresivní chirurg s obdivuhodným rozsahem vědomostí i praktických dovedností v oblasti břišní chirurgie, traumatologie a urologie, zachytil včas i proces rozvoje srdeční chirurgie. Již v roce 1947 uskutečnil první úspěšnou srdeční operaci v ČSR (ligaturu otevřené tepenné dučejce) a v roce 1951 zahájil éru zavřených mitrálních komisurotomí v našem státě.

V témž roce Bedrna založil při chirurgické klinice v Hradci Králové první kardiouchirurgické středisko v ČSR. Ještě před svým předčasným úmrtím (1956) předal Jan Bedrna starost o další rozvoj srdeční chirurgie prof. MUDr. Jaroslavu Procházce, DrSc. Ten pokračoval v kardiouchirurgické operativě a již v roce 1956 začal uskutečňovat srdeční operace v hypotermii, od roku 1958 i operace vrozených srdečních vad v mimotělním oběhu. První komisurotomii stenotické

mitrální chlopně na otevřeném srdci uskutečnil Procházka v roce 1962, plastiku mitrálního ústí v roce 1964 a první náhradu mitrální chlopně chlopní umělou v roce 1966. Neméně významná je zásluha prof. Jaroslava Procházky na poli plicní chirurgie. Od roku 1948 jako první v ČSR prováděl a dokonale propracoval techniku radikálních resekcí chirurgických výkonů pro onemocnění plic. Ve 40. a 50. letech minulého století prováděl hlavně operace plicní tuberkulózy (krom plicních resekcí též torakoplastiky a torakokaustiky). Operace se často uskutečňovaly též v plicních léčebnách v Žamberku a v Nechanicích. Nástupem antituberkulotik došlo k ústupu chirurgické léčby TBC a spektrum výkonů se přesunulo k chirurgické léčbě rakoviny plic. Významný podíl na rozvoji hrudní chirurgie měli Procházcevi spolupracovníci prof. Vladimír Brzek, doc. Jiří Kovář, později doc. Jiří Šimek, MUDr. Egon Procházka.

Revaskularizační operace myokardu pro ischemickou chorobu srdeční v Hradci Králové sice poprvé uskutečnil prof. Procházka, ale další rozvoj koronární chirurgie je spjat se jménem MUDr. Čestmíra Rečka, CSc., který se významnou

Operace mitrální chlopně z miniinvazivního přístupu

měřou zasloužil o zavedení a rozvoj moderní cévně-rekonstrukční chirurgie v Hradci Králové.

Až do roku 1985 se srdeční, plicní i cévní chirurgie rozvíjela na chirurgické klinice při současném a plném provozu všeobecné chirurgie. V roce 1985 vznikla samostatná kardiologická klinika v nově vybudované Bedrnově pavilonu chirurgických oborů. Prvními přednosty kardiologické kliniky v Hradci Králové se stali prof. MUDr. Vladimír Brzek, CSc., (1985–1987) a doc. MUDr. Jiří Šimek, CSc. (1987–1990). Od roku 1991 do roku 2004 byl přednostou kliniky prof. MUDr. Jan Dominik, CSc. Za jeho období došlo k významnému rozvoji především v oblasti chlopněné chirurgie.

Od roku 2005 vede kardiologickou kliniku prof. MUDr. Jan Harrer, CSc.

Ten na pracovišti dále rozvinul koronární chirurgii. Zavedl užívání více tepenných štěpů v revaskularizaci myokardu (tzv. arteriální polygrafting) a též miniinvazivní revaskularizační výkony (operování na bijícím srdci bez mimotělního oběhu a též revaskularizační výkony z krátké přední torakotomie).

STÁVAJÍCÍ POZICE KARDIOCHIRURGICKÉ KLINIKY FN HRADEC KRÁLOVÉ

Kardiologická klinika FN Hradec Králové poskytuje celé spektrum péče o pacienty s problematikou dospělé kardiologie a hrudní chirurgie (pro region 1–1,5 mil. obyvatel). Spektrum prováděných srdečních výkonů zahrnuje i poslední trendy rozvoje kardiologie (záchovné a rekonstrukční operace mitrální a aortální chlopně, endoskopické výkony pro fibrilaci síní, miniinvazivní koronární chirurgii, transapikální implantace aortální chlopně a jiné). Počty operač-

ních výkonů se v posledních letech pohybují mezi 800 až 900 srdečních operací za 1 rok. Jsme rádi, že je dosahováno dobrých výsledků, a to i při použití přísných srovnávacích kritérií z hlediska mortality (Euroscore). I když je to hrubě orientační ukazatel kvality, jde v našem oboru o ukazatel nepochybně nejdůležitější.

Tak, jak je již v Hradci Králové tradicí, jsou i dnes na Kardiologické klinice uskutečňovány operace plic a mediastina. V poslední době došlo k navýšení počtu hrudních operací, pohybuje se kolem 250 výkonů za rok. Výsledky jsou tradičně velmi dobré. Vedoucím lékařem hrudní chirurgie je MUDr. Petr Habal, Ph.D., který se zasloužil o rozvoj endoskopických výkonů v hrudní chirurgii. Nově byly na naší klinice zavedeny volum reduktivní plicní operace pro chronickou obstrukční plicní chorobu. Obor hrudní chirurgie získal též akreditaci pro vzdělávání v hrudní chirurgii.

Významnou náplní naší práce je výuka studentů medicíny a postgraduální výuka v kardiologické a hrudní chirurgii v rámci katedry chirurgie. Prof. Dominik a doc. Žáček vydali několik výukových knih, z nichž kniha o chirurgii srdečních chlopní byla vydána i v nakladatelství Springer v anglickém jazyce a byla přeložena i do čínšského jazyka. Nedílnou součástí činnosti kliniky je i vědeckovýzkumná práce s výstupy v bohaté přednáškové a publikační činnosti.

HLAVNÍ PROGRAMY VÝZKUMNÉ AKTIVITY

1. Koronární chirurgie:

Vedle standardních výkonů pro ischemickou chorobu srdeční (přemostění postižených tepen bypassy na zastaveném srdci s užitím mimotělního oběhu) se na našem pracovišti zaměřujeme na miniinvazivní koronární chirurgii. Jde o operování bez mimotělního oběhu a operování z miniinvazivních přístupů. Naše pracoviště se účastní mezinárodní grantové studie CORONARY, organizované McMaster University, Kanada. Ve studii jsou vyhodnocovány výsledky operování pro ischemickou chorobu srdeční u rizikových pacientů s nebo bez mimotělního oběhu.

2. Rekonstrukční operace aortální chlopně:

Jde o tzv. záchovné operace, kdy je využíváno zachovalých cípů vlastní chlopně. Není tak nutno použít umělé chlopně protézy. Nejčastějšími typy záchovných operací jsou: plastika bikuspidální aortální chlopně, plastika trikuspidální aortální chlopně, záchovné operace aortální chlopně podle Yaouba (remodelace) či operace dle Davida (reimplantace). Rozvoj těchto metod je velkou zásluhou prof. MUDr. Jana Vojáčka, Ph.D., který též na naší klinice do klinického užívání úspěšně zavedl Rossovu operaci (náhrada aortální chlopně autotransplantátem z plicnice a náhrada chlopně plicnice homotransplantátem).

3. Katetrové implantace aortální chlopně:

Transapikální implantace aortální chlopně (zavedení chlopně katetrovou technikou přes srdeční hrot) je šetrnou možností, jak bez použití mimotělního oběhu a bez srdeční zástavy implantovat aortální chlopně. Metoda je republikovou prioritou našeho pracoviště ve spolupráci s I. interní kardiologickou klinikou.

4. Resynchronizační léčba:

Při srdečním selhávání provádíme endoskopické zavádění elektrod pro resynchronizační léčbu.

5. Endoskopické operace pro fibrilaci síní („box lesion“ s využitím radiofrekvenční energie). Naše pracoviště je v rámci Evropy ustanoveno školícím centrem pro zavádění této technologie. MUDr. Marek Pojar, Ph.D. patří dnes již k mezinárodně uznávaným odborníkům.

6. Sledování zánětlivé odpovědi při operacích srdce s mimotělním oběhem a srovnání s operacemi bez mimotělního oběhu (spolupráce s imunology). Na tomto poli se ve spolupráci s imunology významně uplatnil MUDr. Pavel Kuneš.

7. Sledování metabolismu tkání u pacientů operovaných s nebo bez mimotělního oběhu na podkladě metody s pomocí mikro dialýzy. Tuto metodu na naší klinice zavedl prof. MUDr. Jiří Mandák, Ph.D. Ten také v této problematice úspěšně dokončil a obhájil několik výzkumných projektů a grantů.

8. Miniinvasivní videoasistované výkony na mitrální chlopni (operace z miniinvasivního přístupu z krátké pravostrané torakotomie). Hlavní předností takových operací je menší zátěž pro nemocného. Novou šetrnější metodou bylo úspěšně operováno již více než 100 pacientů a tento přístup se na našem pracovišti od prof. Vojáčka učilo již mnoho lékařů z jiných kardiologických pracovišť.

9. Krátko a střednědobé mechanické srdeční podpory při srdečním selhávání a ECMO (extracorporeal membrane oxygenation – mimotělní oxygenace u respiračního selhání) jsou dnes i u nás zavedenou možností, jak ještě dát šanci pacientovi s již farmakologicky neovlivnitelným srdečním, případně respiračním selháváním.

10. Endoskopické odběry žilního štěpu z velké safény jsou šetrnou metodou odběru žilního štěpu pro revaskularizační výkony srdce.

Srdeční operace s užitím přístroje pro mimotělní oběh

SPOLUPRÁCE A PROPAGAČNÍ ČINNOST

Každý rok naše klinika pořádá pro spolupracující pracoviště a odbornou veřejnost Hradecký kardiologický den, na kterém informuje o nových možnostech v oboru kardiologie. V rámci komplexního kardiologického centra spolupracujeme též na akcích I. interní kardiologické kliniky. Dále se aktivně účastníme celorepublikových sjezdů České kardiologické společnosti a České společnosti kardiologické chirurgie. Významné také je, že naši lékaři jsou zváni na mezinárodní sjezdy a workshopy k přednesení vyzvaných přednášek. Naše klinika pořádá pravidelně 2x ročně i sjezd České asociace sester – její Kardiologické sekce, což je velkou zásluhou vrchní sestry KCH kliniky Mgr. Dany Vláškové.

Máme též výbornou spolupráci s indukujícími kardiologickými pracovišti a to nejen s I. interní kardiologickou klinikou v rámci Kardiologického centra, ale i s kardiologickým pracovištěm nemocnice v Pardubicích a v Liberci.

Organizovali jsme též několik sympózií a workshopů s účastí mezinárodně uznávaných expertů. Akce byly mnohdy doplněny přenosy z operačního sálu. Tématy byly: koronární chirurgie (prof. Paul Sergeant – Loeven, Belgie), Rossova operace (prof. Wolfgang Hammer – Stuttgart, Německo), záchovné operace aortální chlopně (prof. Joachim Schaffers – Německo), chirurgie mitrální chlopně a chirurgická léčba fibrilace síní (Patrik Perier – Bad Neustadt, Německo), miniinvasivní výkony na mitrální chlopni (prof. Martin Misfeld – Lipsko, Německo), chirurgická léčba fibrilace síní (prof. Krishna Khargi – Haag, Holandsko) a další.

VYUŽITÍ EVROPSKÝCH FONDŮ A TECHNICKÉ VYBAVENÍ

V minulých letech jsme měli možnost doplnit technické vybavení kliniky na úroveň vyspělých států: dovybavení JIP-monitory, respirátory, mechanická srdeční podpora (ECMO), endoskopické instrumentarium pro miniinvasivní přístup při chirurgii mitrální chlopně, přístroj pro kryo-MAZE proceduru při fibrilaci síní. Vývoj jde však velmi

rychle dopředu a ustrnout ve vývoji technického vybavení znamená neudržet se v konkurenci ostatních pracovišť. Proto je potřebné hledat prostorové a ekonomické možnosti pro hybridní operační sál. Je to společný zájem chirurgů, intervenčních kardiologů a radiologů. Na listině čekatelů na srdeční operaci máme t. č. cca 200 nemocných. Předpokladem k uspokojení vysokého počtu čekajících je navýšení kardiologických výkonů asi o 100 srdečních operací za rok. Po patřičné přípravě bychom byli schopni tuto potřebu personálně zajistit.

Oddělení G vede prof. MUDr. Jiří Mandák, Ph.D., a staniční sestrou je zkušená Vlasta Pospíšilová. Na oddělení H je vedoucím lékařem doc. MUDr. Pavel Žáček, Ph.D., a sestřský kolektiv vede a svým příkladem motivuje Romana Svítková.

Skupinu kardiologů vede na naší klinice MUDr. Miroslav Brtko, Ph.D. MUDr. Pavel Polanský je zodpovědný za vedení JIP 4.

Vedoucím lékařem kardiologické ambulance je MUDr. Martin Tuna, jehož odborné kvality a praktické zkušenosti zajišťují výborný standard

Účastníci workshopu o miniinvazivních výkonech na mitrální chlopni v r. 2013 – doc. Pavel Žáček, prof. Jan Vojáček, prof. Martin Musfeld (Lipsko), prof. Jan Harrer

v náročné superspecializované péči na kardiologickém pracovišti.

Na JIP KCH kliniky je vedoucím lékařem MUDr. Jindřich Samek a stálí spolupracovníci MUDr. Zdeněk Turek, MUDr. Jana Stříteská. I když jsou tyto podle koncepce naší FN zaměstnanci Kliniky anesteziologie a resuscitace a intenzivní medicíny (KARIM), dokázali jsme spolupracovat v našem společném zájmu prospěchu našich pacientů bez ohledu na hranice jednotlivých klinik. Naše JIP díky výše uvedeným, ale i všem dalším lékařům, kteří se podílejí na nesnadném úkolu náročné pooperační péče v kardiologii, má velký podíl na dobrých výsledcích kliniky. Staniční sestrou naší JIP 3 je Mgr. Irena Zelinková. Ta má velkou zásluhu na výborném sesterském kolektivu JIP.

Skupina perfuzionistů je vedena mladým a progresivním perfuzionistou Martinem Voltem. Ten ve funkci vystřídal zkušeného Jaroslava Kubíčka, dalšími perfuzionisty jsou Dana Nováková, Pavla Valentová, Slávka Bímová, Miroslav Horák a Bc. Roman Smidt. Perfuzionisté mají na starosti kromě vedení mimotělního oběhu též mechanické srdeční podpory.

Kardiologie je týmová práce. Naše klinika má 105 zaměstnanců. Mimo to však těžíme z úzké spolupráce s mnoha pracovišti v rámci fakultní nemocnice. Na operačních sálech spolupracujeme s anesteziologickými týmy KARIM a se sestrami-instrumentářkami z kardiologického úseku centrálních operačních sálů pod vedením Evy Kubíčkové.

Velmi nás potěšilo získání prestižního umístění, kterého jsme dosáhli při vyhodnocení kardiologických pracovišť v ČR v roce 2012 v rámci ankety Hospodářských novin. Dělili jsme se o 1.–2. místo s IKEM Praha a je o to cennější, že posuzovateli

za účelem vyhodnocení byli přednostové všech kardiologických pracovišť ČR, tedy lidé, kteří jsou velmi dobře informováni o úrovni kardiologie v našem státě.

Naším krédem je udržet dosažený standard úrovně kliniky. Z hlediska důležitých cílů do blízké budoucnosti bude potřebné prosadit vybudování hybridního operačního sálu. Jeho zřízení by zároveň mohlo pomoci i navýšení kapacity pracoviště pro kardiologické operace, a tím vyřešit závažný problém dlouho čekajících nemocných na srdeční operaci.

Na závěr patří ještě poděkování všem spolupracovníkům za obětavou práci ve prospěch pracoviště pro dobro našich pacientů.

*Prof. MUDr. Jan Harrer, CSc.
přednosta Kardiologické kliniky
LF UK a FN Hradec Králové*

Noví vedoucí pracovníci

MUDr. Pavel Kunc, Ph.D.

Zástupce přednosta Neurologické kliniky

Byl jmenován ředitelem FN HK od 1. 5. 2014 do funkce zástupce přednosta Neurologické kliniky pro LP, již dříve byl touto funkcí pověřen.

Doktor Kunc se narodil v roce 1965 v Pardubicích. Po absolvování zdejšího gymnázia a maturitě v roce 1983 vystudoval v letech 1983 až 1989 Lékařskou fakultu

Univerzity Karlovy v Hradci Králové. Po promoci začal pracovat na neurologickém oddělení Nemocnice Pardubice, kde působil do roku 1992, poté nastoupil na Neurologickou kliniku FN Hradec Králové. V roce 1992 složil atestaci I. stupně a v roce 1996 atestaci II. stupně v oboru neurologie.

Od devadesátých let se zabývá neurosonologií a myoskeletální medicínou. V roce 1995 absolvoval tříměsíční stáž na univerzitě v Yale, CT, U.S.A. Od roku 1999 se systematicky věnuje elektromyografii a v roce 2007 byl jmenován do funkce vedoucího lékaře elektrofyziologických laboratoří Neurologické kliniky. V roce 2003 úspěšně dokončil doktorské postgraduální studium na LF UK HK s dizertační prací na téma „Myopatie a neuropatie kriticky nemocných“. V současné době se snaží rozvíjet nové možnosti a trendy léčby botulotoxinem u pacientů s neurologickými onemocněními v rámci centra pro léčbu spasticity, kterou se mu zde podařilo před 2 lety nově založit. Cíleně se zabývá léčbou extrapyramidových a neuromuskulárních onemocnění. V nejbližší době by chtěl podpořit zavedení některých moderních diagnostických a terapeutických trendů na Neurologické klinice a chce zajistit vyčlenění léčby některých specifických onemocnění z běžného provozu (založení poradny pro léčbu demencí a centra pro extrapyramidová onemocnění).

MUDr. Pavel Kunc je ženatý, má 2 syny. Ve volném čase se rád věnuje vysokohorské turistice a cykloturistice, cestování a kulturním aktivitám. Rád by se též znovu vrátil ke sportovnímu létání v aeroklubu.

Tak jsme se konečně dočkali

Takto by jistě reagovali někteří z nově jmenovaných profesorů na dotaz stran opožděného závěru jejich jmenovacího řízení. Jak již bylo zmíněno v úvodu, dne 21. března 2014 proběhlo v pražském Karolinu jmenování 85 nových profesorů, mezi nimiž bylo i pět nových profesorů z Hradce Králové. Připomínat na tomto místě, kdo byl původcem zdržení, které vedlo k situaci, že např. nově jmenovaná prof. Řezáčová čekala na udělení titulu od schválení Vědeckou radou UK téměř celý rok (bez 7 dnů), je myslím zbytečné. Prezident republiky nakonec podepsal dekrety nových profesorů 22. února 2014 s platností od 1. března 2014, nicméně slavnostního předání se sám nezúčastnil. Místo něho předal dekrety současný ministr školství, mládeže a tělovýchovy PhDr. Marcel Chládek, který se zhostil svého úkolu důstojně a ve svém projevu zmínil i souvislosti, které ho do této pozice přivedly.

Z mého pohledu asi nejlépe celou situaci zhodnotil v úvodu slavnostního aktu v Karolinu prof. Zima, současný rektor UK, výstižný byl i text blahopřejného dopisu bývalého rektora UK prof. Hampla, z něhož jsem vybral následující pasáž, kterou uvádím v doslovném znění: „*Děkuji Vám za trpělivost, která pro Vás musela být velmi těžká. Jsem znechucen tím, že jste spolu s dalšími kolegy byl de facto rukojmím osobních choutek politické moci, ale jsem hrdý na to, že se podařilo sjednotit akademickou obec, která nakonec prosadila standardní dokončení celého procesu.*“

Pravomoc prezidenta republiky jmenovat profesory vysokých škol vyplývá ze zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách. Nezbyvá než doufat, že i v dalším období zůstane alespoň v té formě, jaké jsme byli svědkem nyní, zachována. Každý jiný postup by vedl u budoucích profesorů ke znevážení, jaké si jistě za svou práci, kterou museli odvést na cestě za svým jmenováním, nezaslouží. (mai)

HABILITAČNÍ A JMENOVACÍ ŘÍZENÍ

Doc. MUDr. Jan Studnička, Ph.D. (Oční klinika FN a LF UK HK)

docent v oboru Oční lékařství

Pokroky v léčbě věkem podmíněné makulární degenerace.

Prof. MUDr. Martina Řezáčová, Ph.D. (Ústav lékařské biochemie LF UK HK)

profesor v oboru Lékařská chemie a biochemie

Koncepce budoucího výzkumu a výuky lékařské biochemie ve světle nových poznatků patobiochemie buněk.

Prof. MUDr. Pavel Červinka, Ph.D. (Klinika kardiologie, Masarykova nemocnice v Ústí nad Labem)

profesor v oboru Vnitřní nemoci

Koncepce vědecké práce a výuky – Evoluce srdečních katetrizací a intervenční kardiologie.

Prof. MUDr. Vladimír Maisnar, Ph.D. (IV. interní hematologická klinika FN a LF UK HK)

profesor v oboru Vnitřní nemoci

Současná koncepce vědy a výuky v onkohematologii.

Prof. MUDr. Jiří Mandák, Ph.D. (Kardiologická klinika FN a LF UK HK)

profesor v oboru Kardiologie

Kardiologie 21. století – koncepce vědecké práce a výuky.

Prof. MUDr. Svatopluk Řehák, CSc. (Neurochirurgická klinika FN a LF UK HK)

profesor v oboru Chirurgie

Pokroky v léčbě páteřních metastáz, koncepce vědecké práce a výuky v neurochirurgii.

UKÁZKY NOVINEK V LÉKAŘSKÉ KNIHOVNĚ:

LÁTALOVÁ, Klára. Agresivita v psychiatrii. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013, 235 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4454-4.

Odborná publikace určená psychiatrům, zdravotním sestřám, studentům lékařských a zdravotnických oborů, výborně poslouží i všem pracovníkům, kte-

ří se ve své praxi setkávají s klienty, u nichž se projevují sklony k agresivnímu chování (lékaři rychlé záchranné služby, praktičtí lékaři, pracovníci pomáhajících profesí). Seznamuje s hlavními projevy zjevné i skryté agrese, vysvětluje její příčiny a zákonitosti. Zabývá se nejen násilím namířeným vůči okolí, ale i agresivitou pacientů vůči sobě samým. Uvádí diagnózy a poskytuje doporučení pro prevenci a případnou léčbu.

Devět desetiletí Leo Steinharta

Dne 13. dubna 2014 oslavil 90. narozeniny Leo Steinhart, emeritní dlouholetý přednosta Radiologické kliniky v Hradci Králové, profesor radiologie ve všech významech tohoto titulu, ale také můj kamarád, se kterým jsem zažil za 30 let spoustu neuvěřitelných zážitků.

Leo přišel do hradecké nemocnice z Prahy. Jeho otec byl bankovním úředníkem, prošel celou I. světovou válkou a byl dvakrát raněn, maminka byla také úřednice. Bydleli na Vinohradech, kde Leo chodil do gymnázia a odmaturoval v roce 1943. Otec zemřel v koncentračním táboře, matka byla rovněž uvězněna. Leo byl internován v táborech v Bystřici a Tvoršovicích u Benešova (Sonderlager für jüdische Mischlinge und jüdisch versippte Árier).

Již jako gymnazista se stal členem IV. roty I. praporu Zpravodajské brigády, která vznikla 15. 3. 1939. Patřila k nejstarším a nejdéle aktivním skupinám české protiněmecké rezistence. Byla organizována kolem skupiny Veleoslava Wahla, jež předávala důležité zprávy hospodářského, vojenského a politického charakteru londýnské Vojenské rádiové ústředně.

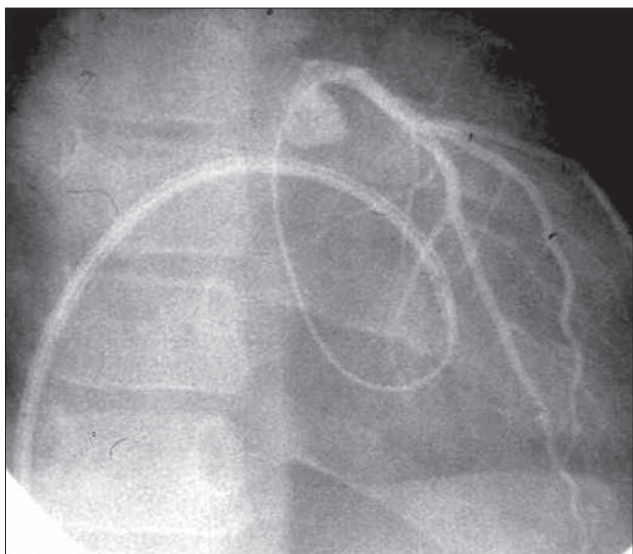
Z internačního tábora, kde byl mimochodem také vězněn i známý operetní zpěvák Jára Pospíšil, Leo utekl v květnu 1945 do Prahy.

V letech 1945–1950 vystudoval jako vojenský stipendista Lékařskou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. Po studiích byl přidělen na VLA do Hradce Králové na oddělení Katedry radiologie, kde pracoval jako voják až do roku 1958, kdy byla vojenská katedra zrušena. Pak se stal asistentem Radiologické kliniky vedené prof. Bašteckým. V roce 1967 byl jmenován profesorem radiologie. V tomto období života se podílel na zavedení a vývoji katetrizačních technik. V roce 1954 zavedl Seldingerovu techniku s pomocí kolegy rentgenologa z Varšavy. V roce 1960 spolu s Jiřím Endrysem opublikovali zdokonalení transvenózního – transseptálního přístupu do levého srdce. Použili dlouhou jehlu potaženou katétre. Po punkci síňového septa a vytažení jehly tak

Kolektiv lékařů Radiologické kliniky ze 70. let (zleva doc. Vítězslav Křen, doc. Antonín Hlava, doc. Zdeněk Černoch a prof. Leo Steinhart).

bylo možno tímto katétre provádět měření tlaku, odběry krevních vzorků i angiografií (obr. 1). Po publikování této práce následovala řada pozvání k přednáškám v zahraničí a k technickému zavedení této metody v řadě nemocnic západní Evropy. Vzhledem k velkému rozkvětu hradecké kardiochirurgie a neurochirurgie v 50. a 60. letech se věnoval rentgenologii v obou těchto oborech. Na neuroradiologii se specializoval jeho stejně starý kolega doc. Zdeněk Černoch (obr. 2).

Provedení selektivní levostranné koronarografie katétre zavedeným transseptálně.

Prof. Leo Steinhart přednáší u příležitosti oslavy svých 90. narozenin v přeplněném sále Country Clubu na Novém Hradci Králové.

V roce 1967 odchází do Kuvajtu, kde vedl oddělení radiodiagnostiky v nemocnici Al Sabach. Po návratu v roce 1971 se stává druhým přednostou Radiologické kliniky. Za jeho vedení, či jak bychom dnes již řekli ve „Steinhartově éře hradecké radiologie“, došlo k jejímu rozkvětu. V roce 1972 se mu při studentské oslavě s harmonikou na klíně podařilo získat pro kliniku tři později významné lékaře, absolventy s červenými diplomy. Byli to Leoš Heger, Miroslav Šercl a Zdeněk Vacek. Tito spolu s Janem Vítkem a Petrem Podrabským vytvořili generaci radiologů, která rozvinula všechny specializace radiodiagnostiky. Jeho lékaři, díky jeho mezinárodnímu ohlasu a známostem, měli možnost dlouhodobých stáží v zahraničí. Po svém návratu vždy obohacovali významně spektrum vyšetřovacích metod. Klinika byla tehdy nadprůměrně přístrojově vybavena. Vedle moderních angiolinek se pro zobrazování koronárních tepen podařilo 27. června 1978 uvést do chodu první CT přístroj ve východní Evropě. Tato vyšetřovací metoda přinesla revoluci v zobrazování především v neurochirurgii. V první polovině 70. let jako první v Československu s doc. Antonínem Hlavou provedli balónkovou angioplastiku tzv. korzetovým balónkem při návštěvě prof. Wenera Portsmana z Berlína. Tento typ

balónků se však neosvědčil a byl nahrazen vysokotlakými balonky, používanými pro angioplastiky dodnes.

Ačkoliv, jak sám prof. Steinhart říká, nechtěl nikdy velet, svoji funkci předal v 65 letech. Jeho vědecký kredit, smysl pro humor a velká komunita českých a slovenských radiologů, které vychoval či jim pomohl, jej vedou k čteným vyzvaným přednáškám a v radiologické, kardiologické a kardiochirurgické společnosti se ve svých 90 letech stal tím, komu se dnes říká celebrita.

Leoš Steinhart se nepochybně řadí mezi mimořádné osobnosti spjaté s hradeckou Fakultní nemocnicí. Pozitivní vztah k životu a lidskost, velká dávka smyslu pro humor a vysoká pracovní aktivita (ve svých 88 letech vydal vynikající knihu Úloha prostého snímku hrudníku v kardiologii spolu s prof. Pudilem a doc. Endrysem) jsou hlavními rysy, které jsme se vedle rentgenologie od něj měli tu příležitost naučit.

Na oslavu jeho 90-tých narozenin v Country Clubu Lucie na hradeckém předměstí s živou hudbou přišlo více jak 160 gratulantů od významných osobností až po studenty (obr. 3).

*Prof. MUDr. Antonín Krajina, CSc., EBIR,
přednosta Radiologické kliniky*

Výroční ceny města Hradce Králové

Předávání výročních cen města Hradce Králové za rok 2013 se uskutečnilo ve středu 26. března ve Sportovní hale Třebeš. Ceny významným osobnostem kulturního, sportovního a společenského života předal primátor MUDr. Zdeněk Fink.

Pro naši Lékařskou fakultu je velmi potěšující, že nejvýznamnější ocenění – Cenu Františka Ulricha obdržel prof. MUDr. Rudolf Malec, bývalý přednosta Neurochirurgické kliniky. V předávacím projevu byly připomenuty jeho dlouholeté zásluhy a úspěchy ve vědecké a pedagogické práci ve Fakultní nemocnici a na Lékařské fakultě v Hradci Králové, současně pak jeho výtvarné aktivity, kterými obohacuje hradecký společenský život. Ve své děkovné řeči prof. Malec s uznáním zmínil spolupráci s prof. Petrem a dalšími kolegy na neurochirurgické klinice. Vyjádřil také radost z nedávné úspěšné výstavy svých kreseb ve fakultní Galerii Na Hradě.

S lékařskou fakultou souvisí i další vysoké ocenění – Cena Primus inter pares, kterou převzala paní Jarmila Sibalová, někdejší dokumentaristka a sekretářka na katedrách biologie a anatomie. Jako dlouholetá předsedkyně Spolku za staré město Hradec Králové významně přispívá k propagaci města, k péči o kulturní dědictví i k řešení každodenních starostí obyvatel Hradce Králové.

Atmosféru slavnostního večera v netypickém prostředí spor-

Oceněné osobnosti města Hradce Králové – Jarmila Sibalová a prof. MUDr. Rudolf Malec.

(foto z archivu města Hradec Králové)

ovní haly spoluvytvářely ukázky sportovních i tanečních vystoupení, které předvedli sportovci a cvičenci všech věkových skupin.

PhDr. Josef Bavor

**V uplynulém období oslavili své životní jubileum,
ke kterému jim dodatečně blahopřejeme,
tito vedoucí pracovníci FN a LF UK:**

50 let

prof. MUDr. Viktor Chrobok, Ph.D., CSc., přednosta Kliniky ORL a chirurgie hlavy a krku FN a LF UK

60 let

doc. MUDr. Svatopluk Býma, CSc., přednosta Ústavu sociálního lékařství LF UK

Významné životní výročí (70 let) prof. MUDr. Jana Dominika, CSc.

Životní jubileum osobností je důvodem k zamyšlení a ke vzpomínkám. V případě pana profesora Jana Dominika si můžeme připomenout, že jeho profesní životní příběh je příkladem pro úspěšnou profesní dráhu kardiochirurga. Jeho profesní dráha je zároveň radou, inspirací či těžko dosažitelným vzorem pro toho, kdo by chtěl hledat cestu na pomyslný vrchol kardiochirurgického umění.

Prof. MUDr. Jan Dominik, CSc. se narodil 15. 5. 1944 ve Zlíně, dětství prožil v Břeclavi, kde v roce 1961 maturoval. Studium medicíny ukončil s vyznamenáním na Lékařské fakultě Masarykovy Univerzity v Brně v roce 1967. Širokou chirurgickou erudici získal na I. chirurgické klinice v Brně (1968–1977). V letech 1978–1990 pracoval v Centru kardiiovaskulární a transplantační chirurgie v Brně, nejprve jako samostatně pracující lékař, později jako ordinář a pak jako zástupce přednosty. Rok 1987 strávil v Sanaá v Jemenu, kde zaváděl operace v mimotělním oběhu. V letech 1991–2004 byl přednostou Kardiochirurgické kliniky LF UK a FN v Hradci Králové a v letech 1997–2003 i proděkanem LF UK v Hradci Králové. Kandidátem lékařských věd se stal v roce 1988 (disertační práce: „Chirurgická léčba získaných mitrálních vad“), docentem v roce 1991 (habilitační práce: „Volba optimálních chirurgických postupů při náhradách srdečních chlopní“) a profesorem chirurgie byl jmenován v roce 1998.

O bohaté vědecké a pedagogické činnosti prof. Dominika přesvědčivě hovoří to, že je autorem nebo spoluautorem 400 vědeckých prací publikovaných v domácím i zahraničním odborném tisku a 370 přednášek s kardiochirurgickou tematikou. Napsal skripta „Kardiochirurgie“ (Karolinum, 1997) a také moderní učebnici „Kardiochirurgie“ (Grada, 1998). Je spoluautorem „Interaktivní kardiochirurgie“, která vyšla na CD v r. 2003 v nakladatelství Grada a následně v roce 2005 v anglické verzi na DVD v nakladatelství Springer. Dále následovala monografie „Chirurgie srdečních chlopní“ (Grada 2008), která byla v roce 2010 vydána i v anglickém jazyce jako „Heart Valve Surgery. An Illustrated Guide“ v nakladatelství Springer s následnou celosvětovou distribucí a v roce 2011 dokonce v čínských znacích v nakladatelství Shanghai Scientific Publishers.

Prof. Dominik je brilantním chirurgem. Provedl více než 1 000 břišních a urologických operací, 500 operací pro vrozené srdeční vady, 800 operací pro ischemickou chorobu srdeční, více než 2 000 operací pro chlopně srdeční vady a 150 operací na hrudní aortě.

Kromě toho byl pan profesor po několik období členem výboru České společnosti kardiiovaskulární chirurgie a členem výboru pracovní skupiny ČKS Chlopně a vrozené srdeční vady v dospělosti. Jmenovat můžeme i další četná

členství v odborných společnostech, vědeckých radách, stále zastává funkci předsedy akreditační komise MZ ČR pro akreditaci kardiochirurgických pracovišť. Je nositelem několika medailí např. Pamětní Bedrnovy medaile (2009) nebo ceny rektora UK (2004).

Nutno zmínit příznivé akademické vedení a vliv pana profesora na jeho mladší spolupracovníky. Čtyři z nich již byli jmenováni profesory kardiochirurgie a pátý docentem kardiochirurgie. Prof. Dominik byl předsedou habilitačních a jmenovacích komisí nejen těchto svých kolegů z kliniky, ale i předsedou a členem mnoha dalších komisí. Také jeho 36 oponentur dokazuje, že je oblíbeným a častým oponentem doktorských a habilitačních prací. I studenti medicíny si ho mnohokrát zvolili za svého promotora.

Dodnes je prof. Dominik velmi cenným členem operačního týmu. Ochotně své zkušenosti předává svým kolegům na operačním sále i na indikačních komisích. Je na něm vidět, že kardiochirurgie je nejen jeho hlavní životní profesí, ale zároveň i velkým koníčkem. Mezi ty „menší“ koníčky patří cestování, umění a sport (lyžování, tenis a cyklistika v přírodě). Prof. Dominik je vynikajícím společníkem. Je dvojnásobným požítkem vyslechnout při ochutnávce dobrých vín jeho zasvěcený komentář. Jako velký znalec vín v sobě nezapře kořeny z jižní Moravy.

Prof. Dominik si svým umem, rozvahou a klidným nadhledem a často i přátelským slovem dokázal získat své spolupracovníky tak, aby jej následovali, protože chtějí a dávají jim to smysl. Z jeho chirurgického, medicínského a vůbec lidského umění profituje dodnes kardiochirurgická klinika, fakultní nemocnice, lékařská fakulta i naši pacienti.

Milý Honzo,

od doby, kdy jsi přešel z Brna do Hradce Králové, uplynulo již téměř 25 let. Za čtvrt století se toho hodně změnilo. V České republice se učíme žít v demokracii. Naše zdravotnictví se drží i přes ekonomické limity na poměrně dobré a srovnatelné pozici s vyspělým zdravotnictvím západoevropských států.

U nás v Hradci Králové se po Tvém příchodu hradecká kardiochirurgie dostala opět na úroveň špičkových kardiochirurgických pracovišť v ČR. Je nám velkým potěšením pokračovat na této linii dál i dnes.

Ty bys měl jistě již dnes právo spokojeně odpočívat. Žiješ však s námi ten chirurgický život aktivně dál (sál, výuka, publikační činnost). Je obdivuhodné, že ono „žít z podstaty“ u Tebe neplatí. Jsi nadále schopen a ochoten se o své kvality (vědomości, um a zkušenosti) s námi dělit, společně se nad něčím zamyslet či jindy pousmát. Tvé zkušenosti, moudrý nadhled a cit pro přírodu jsou dodnes kvalitou, která spoluvytváří naše pracoviště. Tvá přítomnost je však pro nás všechny tonizující a motivující.

Díky za atmosféru, kterou Tvá přítomnost na pracovišti představuje. Těšíme se na další sdílení toho všeho náročného i krásného, co obor kardiochirurgie představuje.

Přejeme Ti dobré zdraví a nám potěšení z další spolupráce.

Jan Harrer a spolupracovníci

Zpráva ze stáže v Chang-Gung Memorial Hospital, Linkou, Tchaj-wan

V době od 1. do 28. června 2013 jsem absolvovala velmi zajímavou stáž na Klinice plastické a rekonstrukční chirurgie v univerzitní nemocnici Chang-Gung Memorial Hospital v Linkou na Tchaj-wanu.

Tchaj-wan je ostrov o rozloze 32 260 km² v jihovýchodní Asii a spolu s několika dalšími ostrovy je součástí Čínské republiky. Čínská republika neboli Tchaj-wan, byla vyhlášena 1. ledna 1912 a je tak nejstarší republikou ve východní Asii, kterou však většina států světa, včetně České republiky, jako nezávislou oficiálně neuznává. Město Linkou se nachází na severu Tchaj-wanu jen 20 kilometrů od hlavního města Tchaj-peje. Ke konci roku 2010 bylo v Linkou evidováno 83 165 obyvatel.

Chang-Gung Memorial Hospital, Linkou, Tchaj-wan

Přestože v sedmdesátých letech tchaj-wanská ekonomika prosperovala a životní úroveň rychle vzrůstala, kvalita zdravotní péče zůstávala nízká. Bylo málo pracovních míst pro absolventy lékařských fakult. Někteří raději odešli do zahraničí, aby získali specializaci, po návratu pak ale jen velmi obtížně mohli uplatnit nabyté vědomosti a dovednosti v praxi. Ve snaze poskytnout Tchajwancům kvalitní zdravotní péči, založili v roce 1976 Yung-Ching Wang, ředitel společnosti Formosa Plastics Group, a jeho bratr Yung-Tsai Wang, prezident společnosti, nemocnici Chang-Gung Memorial Hospital na památku jejich otce, pana Chang-Gung Wang. Již krátce po svém založení se stala tato nemocnice centrem, které na Tchaj-wanu zavádělo moderní medicínské postupy a technologie z celého světa a které nyní aspiruje stát se nemocnicí světové úrovně. Vzhledem k vysoké poptávce o péči v této nemocnici byly v následujících letech postaveny nové nemocnice i v dalších městech.

Dnes sdružuje Chang-Gung Memorial Hospital celkem 7 nemocnic s celkovým počtem 9 000 lůžek. Denně ošetří více než 28 tisíc pacientů. Chang-Gung Memorial Hospital v Linkou má více než 6 000 zaměstnanců, ročně ošetří průměrně 2 milióny ambulantních pacientů, z toho 200 000 na Emergency a téměř 100 000 pacientů zde podstoupí chirurgický výkon nebo hospitalizaci.

Stáž jsem absolvovala na Klinice plastické a rekonstrukční chirurgie v Linkou, na oddělení rekonstrukční

mikrochirurgie vedeném profesorem Fu-Chan Wei. Toto oddělení bylo založeno roku 1981 a v současné době má 13 atestovaných lékařů. Ročně operují více než 1 000 mikrochirurgických případů s úspěšností blížící se 98 % a od svého vzniku mají na kontě více než 22 000 mikrochirurgických operací. Pro svou výtečnou reputaci v rekonstrukční mikrochirurgii přitahují začínající i zkušené mikrochirurgy z celého světa, kterým nabízejí zdarma 2 typy vzdělávacích programů. Prvním je tzv. Visiting scholarship, program o maximální délce 3 měsíce. Stážující lékař se účastní klinických aktivit včetně chirurgických výkonů, nicméně bez možnosti se umýt k asistenci. Druhým je Fellowship program, což je roční výcvik pod odborným vedením, včetně aktivní účasti na operačních sálech. O oba typy stáží je velký zájem, roční fellowship je omezen na 6 lékařů ročně. Nejčastěji přijíždějí lékaři z USA, Kanady, Velké Británie či ostatních západoevropských států, kde je kladen důraz nejen na kvalitní postgraduální vzdělávání, ale je také více finančních prostředků. Všem stážistům je zdarma nabídnuto ubytování ve dvoulůžkových pokojích. Většina dlouhodobých stážistů však dává přednost ubytování v soukromí či za poplatek v lékařské vesničce vzdálené 10 minut jízdy autobusem.

Oficiální pracovní doba je od 8 do 17 hodin. Lékaři mnohdy začínají pracovat již v půl sedmé a častokrát končí v pozdních večerních hodinách, jelikož operování po pracovní době je spíše pravidlem než výjimkou. Třikrát týdně jsou od půl osmé do půl deváté pořádány vzdělávací semináře v anglickém jazyce. Vždy v úterý si rezident připraví prezentaci shrnující vybraný článek, ve čtvrtek naopak přednáší profesori či starší lékaři rezidentům edukační téma či shrnutí zkušeností z jejich zahraničních cest. Vždy následuje diskuze, do které jsou zapojeni i stážisté ze zahraničí. Na rozdíl od nás mají v Tchaj-wanu pracovní i sobotní dopoledne, kdy se rozebírá morbidita a mortalita nemocných na klinice.

Operačních sálů mají v nemocnici celkem 85, sál s číslem čtyři na konci však nenajdete. Čtyřka totiž platí za ne-

Pohled na Tchaj-pej se čtvrtým nejvyšším mrakodrapem světa Tchaj-pej 101 (s výškou 508 metrů nejvyšší budova světa v letech 2004–2010)

Přednosta Kliniky plastické a rekonstrukční chirurgie Chang-Gung Memorial Hospital Linkou prof. Fu-Chan Wei

šťastné číslo, neboť zní podobně jako čínský výraz pro slovo smrt. Je docela zábavné najít v labyrintu chodeb ten správný operační sál a rozhodně v prvních dnech nepohrdnete mapkami na stěnách. Jen operační program zabírá

2 velké nástěnky. Na operační sály se vstupuje stejně jako u nás přes filtr. Jediným rozdílem oproti České republice je, že lze mít běžnou obuv opatřenou pouze návleky, anebo obuv speciální, kterou si personál pořídí. Běžně jsou k vidění pohodlné manšestrové papuče, kožené polobotky či tenisky. Oddělení rekonstrukční mikrochirurgie pracuje v průměru na 4–5 sálech a běžně provádějí 2–4 mikrochirurgické operace denně zahrnující přenosy volných laloků (ALT – anterolateral thigh flap, radial forearm flap, gracilis flap, vaskularizovaná fibula), rekonstrukci brachiálního plexu až po komplexní operace jako je např. přenos vaskularizovaného kloubu či supermikrochirurgie v podobě lymfovenózních anastomóz a volného přenosu lymfatické uzliny při léčbě lymfedému. Přípravu operačního pole a rouškování provádí perioperační sestry, někdy ve spolupráci s rezidentem. Není výjimkou, že konzultant operuje i na více sálech najednou, a pokud je neočekávaná situace a operační výkon se na jednom sále prodlouží, pacient na druhém sále je po dobu čekání ponechán v celkové anestézii. Preparaci laloku a přípravu recipientních cév provádí konzultant, ale ušití anastomózy často přenechá rezidentovi. Pooperační péče probíhá na jednotce intenzivní péče o 26 lůžkách, která byla vybudována v nedávné době.

Moje stáž byla po všech stránkách velice přínosná. Tchajwanci jsou národem houževnatým, pracovitým a také velice přátelským. Ne nadarmo se jim říká „malí asijské tygří“ a nepochybně to dokazují i ve zdravotnictví.

*MUDr. Lucie Hasenöhrlová
Chirurgická klinika FN Hradec Králové
lucie.hasenohrl@gmail.com*

Hradecký den Rehabilitační a fyzikální medicíny 2014

Rehabilitační klinika Lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice v Hradci Králové uspořádala odborné sympozium Hradecký den rehabilitační a fyzikální medicíny, který proběhl dne 26. března 2014. Lékařská fakulta poskytla pro akci důstojné prostory Výukového centra v areálu fakultní nemocnice, ve kterém hlavní sál zaplnilo 190 účastníků. Záštitu nad akcí poskytli děkan LF UK HK prof. MUDr. RNDr. Miroslav Červinka, CSc., ředitel FN HK prof. MUDr. Roman Prymula, CSc., Ph.D., primátor města Hradce Králové MUDr. Zdeněk Fink, Společnost rehabilitační a fyzikální medicíny ČLS JEP a

Česká kineziologická společnost. Tématem tohoto, v pořadí druhého, Hradeckého dne byla přístrojová technika v rehabilitaci.

Rehabilitační klinika ve dvou projektech „Modernizace rehabilitace ve FN HK 1 a 2“ financovaných z integrovaného operačního programu (zisk dvou projektů byl prioritní mezi FN v ČR) získala technickou podporu pro vybavení pracovišť FN, kde je léčebná rehabilitace součástí komplexní terapie. Letošní konference měla za cíl vyhodnotit první zkušenosti s novými technologiemi a konfrontovat je s jinými pracovišti. Vlastní program tvořilo 8 přednášek vyzva-

ných přednášejících. Účastníky přivítal proděkan LF UK a lékařský náměstek FN HK prof. MUDr. Jaroslav Malý, CSc. a přednostka Rehabilitační kliniky doc. MUDr. Eva Vaňásková, Ph.D. Moderování se stejně jako v předchozím roce ujal MUDr. Ivan Vařeka, Ph.D. První vystoupil doc. MUDr. Vladimír Kříž, CSc., který zúročil dlouhá desetiletí práce v oboru rehabilitace k rekapitulaci přínosu i možným negativům současného rozvoje přístrojové techniky v našem oboru. MUDr. Jan Vacek, Ph.D., předseda Společnosti rehabilitace a fyzikální medicíny, shrnul možnosti verifikace chronické bolesti pomocí funkční magnetické rezonance. Následující přednáška prof. RNDr. Miroslava Janury, Dr. byla věnována možnostem biomechanické analýzy chůze a jejímu využití v praxi. Dopolední blok zakončila MUDr. Mária Katuščáková, která přednesla výsledky pilotní studie o využití vibračních plošin v rehabilitaci. Po přestávce následoval odpolední blok, který zahájil PhDr. Ondřej Čakrt, Ph.D. přehledem možnosti využití stabilometrického vyšetření u pacientů s neurologickým onemocněním. Přednáška MUDr. Michala Říhy, Ph.D., MBA o využití mechanote-

rapie v neurorehabilitaci na rehabilitačním oddělení ÚVN Praha byla přehledem vybavení novou technikou v projektu cerebrovaskulárního programu. Odpolední blok a současně i přednáškový program celého Hradeckého dne uzavřeli přednáškami k tématu robotické rehabilitace chůze autoři z pořadající Rehabilitační kliniky. MUDr. Ivan Vařeka, Ph.D. přednesl syntézu dosud jen kusých informací o neurofyzilogických a biomechanických principech chůze v závěsu po běžícím pásu a MUDr. Michal Bednář shrnul výsledky důkladné literární rešerše o efektivitě robotické terapie chůze a konfrontoval je se zkušenostmi z vlastního pracoviště. Po každé z přednášek následovala diskuze, která se i přes občasné odborné kontraverze nesla v přátelském tónu, což posluchači vysoce ocenili, stejně jako odbornou náplň přednášek a erudici přednášejících. Četné kladné ohlasy, které pořadatelé obdrželi nejen bezprostředně po ukončení akce, ale i v následujících dnech, jsou milým oceněním jejich práce během příprav i vlastního průběhu a současně i závazkem pro pořádání dalších ročníků do budoucna.

MUDr. Ivan Vařeka, Ph.D.

Úspěch královéhradeckých vědců v Singapuru

Vědecké kapacity Centra biomedicínského výzkumu prof. Ing. Kamil Kuča, Ph.D. a Centra transferu biomedicínských technologií RNDr. Martin Kuneš, Ph.D. získali na Farmakologické konferenci v Singapuru hlavní cenu za prezentaci vědeckých výsledků v konkurenci výzkumných projektů ze čtyřiceti zemí světa.

Martin Kuneš představil využití speciální mikrokapsle pro endoskopické vyšetřování. Stěžejní byla ukázka sledování desintegrace lékové formy v průběhu pasáže trávicím traktem, diagnostika střevních lézí a patologií. Tento výzkum vede k nové přípravě lékové formy tak, aby se po požití pacientem v trávicím traktu rozpadla v místě s největšími léčebnými účinky. „*Jedná se vlastně o zpětnou vazbu pro farmaceutické technology, kteří jsou zodpovědní za přípravu a vývoj léku s požadovanými vlastnostmi,*“ říká o své práci Martin Kuneš.

Prof. Kuča seznámil přítomné s protilátkami proti bojovým plynům a s tříkomorovým autoinjektorem, který se používá k jejich aplikaci v prostředí, kde je očekávané riziko kontaminace bojovými látkami. Např. dekontaminační prostředek Hvězda byl v Hradci Králové speciálně vyvinut pro případy ohrožení v době letní olympiády v Athénách. Dále byli ostatní účastníci konference seznámeni s dezinfekčními směsmi a potenciálními léčivy pro terapii neurodegenerativních onemocnění (např. Alzheimerova choroba). Příspěvky českých vědců se staly v Singapuru žádaným oživením, neboť daný výzkum a zmíněné produkty, které vzešly z laboratoří Centra biomedicínského výzkumu Fakultní nemocnice a Fakulty vojenského zdravotnictví v Hradci Králové, jsou globálně velmi aktuální.

Přínosná nejen pro vědu a výzkum v Hradci Králové, ale také pro studenty v regionu, byla jejich další jednání na Technologické univerzitě v Johor Bahru, kde královéhradečtí vědci dohodli s proděkanem pro výzkum

Fakulty informatiky prof. Ali Selamatem spolupráci v oblasti bioinformatiky a cloudových technologií (správa a využívání datových souborů). „*Oni jsou velmi dobří na informatiku a my v současné době připravujeme založení bioinformatického klastru. Mohou nám pomoci při vyhodnocování výsledků biomedicínského výzkumu nebo při predikování struktur nových léčiv,*“ řekl Kamil Kuča.

V rámci malajské univerzity funguje i tzv. Inovační a komercializační centrum, které je svými cíli a náplní práce podobné královéhradeckému pracovišti CTBT. Zde měli vědci možnost prodiskutovat své zkušenosti a problémy spojené s ochranou duševního vlastnictví, patentování vědeckých výstupů a procesy licencování s ředitelem prof. Ir Dr. Azhar. Abd. Azizem. Zároveň však řešili i rozdíly mezi možnostmi obou pracovišť a systémy hodnocení jejich výsledků výzkumu. „*Zjistili jsme, že u nás, přestože jsme na rozdíl od Malajců více než o dvacet let pozadu, neřešíme vše špatně. U nich mají, co se týká komercializace vědy a výzkumu, podobné starosti, jen v podstatě ve větším stylu,*“ sdělil své dojmy Martin Kuneš.

Ing. Zuzana Boučková
PR manažerka CTBT a CBV

Cestování po Liparských ostrovech

Pohled na Liparské ostrovy z kráteru Vulcano

Tak jsem si uvědomila, že při psaní jakéhokoliv cestopisu je vlastně nejtěžší vymyslet úvodní odstavec. Pak to jde už nějak samo a vzpomínání na nedávné cestování vám umožní si znovu vše příjemně v klidu prožít doslova minutu po minutě. Cestujete tak vlastně již podruhé.

Já mám to velké štěstí, že na pracovišti IV. interní hematologické kliniky, kde pracuji již skoro dvacet let, se nás sešla celá parta cestovatelů. Lyžování, letní pochody a přejezdy na kolech se staly již tradicí. Jezdíme společně nadšeně do Krkonoš, Orlických hor, Dolomit a třeba i jen kolem Hradce Králové. Minulý rok se malé skupince podařilo uskutečnit krásnou cestu do Itálie a to konkrétně na Liparské ostrovy. Tyto ostrovy předčily všechna naše očekávání. Kombinace nádherného moře, hor a známek aktivní vulkanické činnosti, která byla cítit (a to doslova) na každém kroku, byla úžasná. Liparské ostrovy leží v Tyrhénském moři u severního pobřeží Sicílie v aktivním vulkanickém pásmu mezi Etnou a Vesuvem. Jsou to sopečné ostrovy, tedy vrcholky sopek vyčnívající nad mořskou hladinu. Liparské ostrovy mají příjemné středomořské klima. Jejich pobřeží je členité, plné strmých útesů. Jsou zde místa vhodná k potápění, ale jen málo pláží. Krajinný ráz určují především výrazné kužele jednotlivých sopek. Ty pokrývá bujná středomořská vegetace. Jsou zde však i místa zcela holá, kde na povrch vystupuje světlá pemza plná kousků černého obsidiánu. Největší zdejší

přírodní zajímavostí je bezesporu aktivní vulkanická činnost, jejíž známky lze nalézt především na ostrovech Vulcano a Stromboli. Liparské ostrovy jako celek jsou zapsány v seznamu Světového dědictví UNESCO.

My jsme bydleli na ostrově Vulcano. Odtud se každodenně vyjíždělo za poznáváním krás této oblasti. Asi největším zážitkem pro nás byl výstup na sopku Stromboli. Z jejího vrcholu se nám v průběhu stmívání začalo před očima odvíjet velkolepé divadlo sopečných erupcí a vytékající lávy.

Jedinečným zážitkem byla i návštěva starobylého městečka Taormina na Sicílii včetně jeho zachovalého antického divadla, které patří mezi nejkrásnější historická místa Itálie vůbec. Turisticky poměrně náročným byl výlet na ostrov Panarea se zdoláním jeho nejvyššího bodu, kdy celodenní túra vedla exotickou přírodou s bohatou vegetací včetně rozkvetlých banánovníků.

Co napsat na závěr? Pohoda a emoce byly ty nejcennější suvenýry, které si podle mě z Liparských ostrovů přivezli všichni účastníci této velmi povedené cesty, a to i s ohledem na krásné počasí. Naše nikdy nekončící nutkání nasadit toulavé boty bylo i tentokrát uspokojeno a všichni se těšíme na další cestovatelské zážitky.

*Mirka Židová,
IV. interní hematologická klinika*

Sopka Stromboli

Amfiteátr v Taormině

Presidenta Dr. Edvarda Beneše Ošetřovatelská škola Šedých sester III. řádu sv. Františka v Hradci Králové

Nařízení rakouského ministerstva vnitra z 25. 6. 1914 o ošetřování nemocných provozovaného z povolání uznalo význam ošetřovatelské péče a legalizovalo zřízení ošetřovatelských škol. Zřizování ošetřovatelských škol bylo možné jen při nemocnicích, které se zavázaly zajistit praktickou výuku v nejdůležitějších oborech. Uvedené nařízení dovolovalo zřizovat školy také náboženským korporacím.

Kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka v Hradci Králové

Prvních pět členek kongregace začalo působit v nemocnici v Hradci Králové již 8. října 1889. Do poloviny třicátých let 20. století se sestry školily v civilní veřejné ošetřovatelské škole v Praze. V roce 1935 po kongresu katolických ošetřovatelek v Římě se rozhodlo vedení kongregace Šedých sester III. řádu sv. Františka ve spolupráci s hradeckou okresní nemocnicí založit v Hradci Králové ošetřovatelskou školu. Jednalo se o druhou školu tohoto typu v Čechách.

Založení a chod školy

Improvizovaná dvouletá ošetřovatelská škola fungovala v letech 1935 až 1937 nejprve v prostorách hradecké nemocnice. Její profesorský sbor tvořili primáři a docenti nemocnice. Stavba vlastní školní budovy v Hradecké ulici čp. 868 byla zahájena v červenci 1936. Prvních jedenáct absolventek, řeholních sester, vykonalo závěrečné diplomové zkoušky 30. září 1937 již v nové budově. Pravidelné vyučování podle osnov schválených ministerstvem zdravotnictví zde bylo zahájeno 1. října 1937. Škola nesla úřední název Presidenta Dr. Edvarda Beneše Ošetřovatelská škola Šedých sester III. řádu sv. Františka v Hradci Králové. Nová budova ošetřovatelské školy byla vysvěcena královéhradeckým biskupem Mořicem Píchou 24. října 1937. Celý finanční náklad stavby a také vnitřního vybavení školy zajistila kongregace. Prvním ředitelem byl jmenován doc. MUDr. Vladimír Ulrich, primář interního oddělení a lékařský ředitel Vše-

Budova ošetřovatelské školy, konec 30. let 20. století

obecné veřejné okresní nemocnice v Hradci Králové. Představenou školy byla zvolena S. M. Venantie Polívková. První ročník zahájil studium ve školním roce 1937/38 s 29 studentkami, z toho bylo 12 členek kongregace. Studentky pocházely nejen z Čech, ale i z Moravy a Slovenska.

Škola byla dvouletá, internátního typu, připravovala ošetřovatelky nemocných v nemocnicích, jiných podobných ústavech a soukromých domech, ale i pro vyučování v ošetřovatelských školách a pro dozor v nich. Dívky byly vyškoleny také pro různá odvětví veřejné zdravotní péče a dále i pro administrativní práci v nemocnicích, nemocenských pojišťovnách, v poradnách pro matky a kojence. V prvním ročníku se vyučovala teorie, ve druhém ročníku absolvovaly žákyně praxi na jednotlivých odděleních v nemocnici. K vyučovacím předmětům patřila anatomie, fyziologie, patologie, hygiena, ošetřování interně nemocných, ošetřování chirurgicky nemocných, ošetřování a hygiena batolet, ošetřování dětských nemocí, nauka o potravinách. Po ukončení druhého ročníku skládaly žákyně státní zkoušky praktické a teoretické. Studium na ošetřovatelských školách bylo zakončeno komisionální diplomovou zkouškou z odborných předmětů a z teorie ošetřovatelské techniky. Absolventky obdržely diplom, který potvrzoval jejich způsobilost k povolání ošetřování nemocných a opravňoval k užívání titulu diplomovaná sestra-ošetřovatelka. K diplomu obdržela každá absolventka také odznak.

Podmínky přijetí a školné

Uchazečky, které měly zájem o studium na ošetřovatelské škole, musely splňovat podmínky přijetí – dovršení věkové hranice 18 až 30 let (ve školním roce 1947/48 byla spodní hranice stanovena na 17 let), předkládaly poslední vysvědčení z měšťanské školy, žadatelky s vyšším vzděláním dostávaly přednost. Vedle řádových sester se ke studiu mohly hlásit i civilní uchazečky. Podmínkou studia na ošetřovatelských školách bylo i povinné bydlení na internátě. Civilní uchazečky si studium platily a tak umožnily studium řádovým sestram. Školné činilo s celým zaopatřením (internátní poplatek) 450 korun měsíčně, zápisné se platilo 30 korun. Studentky, které získaly stipendium, se zavazovaly přijmout po ukončení školy na dva roky místo určené školou. Zajímavostí byla i možnost tzv. elevátu, kdy žadatelky, které splňovaly podmínky přijetí, mohly rok před vstupem do školy praktikovat jako elévky ošetřovatelské školy na klinikách hradecké nemocnice. Elévky platily poplatek 500 korun, ze kterého bylo hrazeno ubytování, strava, pojištění a kapesné.

Odznak diplomovaná sestra-ošetřovatelka, konec 30. let 20. století

Tablo absolventek OŠ, po r. 1945

Válka a ošetřovatelská škola

Za druhé světové války hrozilo škole několikrát obsazení, ale zásluhou ředitele MUDr. Vladimíra Ulricha se podařilo tuto hrozbu vždy odvrátit. Také studentky, jejichž ročník narození byl 1924 a 1925, byly díky „azylu“ v elevátu ošetřovatelské školy ušetřeny totálního nasazení. Zatímco v počátcích existence ošetřovatelskou školu studovaly převážně řádové sestry, v průběhu čtyřicátých let 20. století již bylo na škole více civilních uchazeček. Počet studentek v jednotlivých třídách školy neklesl pod 25, studovaly zde i externistky. Obliba školy vzrůstala, kapacita školy a internátu zařízeního pro 60 žákyň nedostačovala, proto bylo nutné navýšit počet studujících o dalších 16 míst.

Na státních školách bylo školné oficiálně zrušeno od 1. 9. 1945, ale v řádových ošetřovatelských školách se po válce ještě platilo. Měsíční poplatek činil 700 korun. V roce

1948 měly ošetřovatelské školy vedené kongregacemi školné pozastaveno, 700 korun skládaly žákyně ve zkušebních prvních čtyřech měsících studia, poté již bylo studium, stravování i ubytování zdarma. V roce 1948, před zestátněním řádových ošetřovatelských škol, existovalo na území Československé republiky celkem 41 ošetřovatelských škol. Vyšší ošetřovatelská škola Československého Červeného kříže v Praze školila diplomované sestry pro vedoucí místa a zajišťovala možnost dalšího vyššího vzdělávání sester.

Zestátnění hradecké řádové ošetřovatelské školy

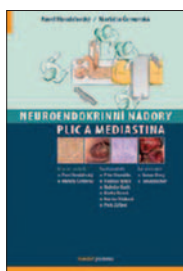
Ošetřovatelské školy byly podle nového zákona z roku 1948 sloučeny s rodinnými a sociálními školami. Přejmenovaly se na střední zdravotnické školy, které připravovaly všechny kategorie středního zdravotnického personálu. Hradecká řádová ošetřovatelská škola byla zestátněna 1. 4. 1949.

Tradici ošetřovatelské školy přebrala od 1. 9. 1949 Vyšší sociálně zdravotní škola v Hradci Králové, která vznikla sloučením školy pro ženská povolání a ošetřovatelské školy řádu Šedých sester. Škola nabízela ve čtyřletém studiu dva obory – ošetřovatelka a zdravotnická pracovníce.

Ošetřovatelská škola „vychovala“ za dobu své existence 257 civilních absolventek a 95 kvalifikovaných řádových sester. Řádové sestry byly z této profese po roce 1948 odsunuty zejména do továren a internačních táborů. Poslední řádové sestry musely z nemocnice odejít 14. července 1955. V současné době pokračuje v tradici původní hradecké ošetřovatelské školy Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední zdravotnická škola, které sídlí od roku 1951 v budově v Komenského ulici čp. 234.

*PhDr. Pavla Koritenská,
Muzeum východních Čech v Hradci Králové*

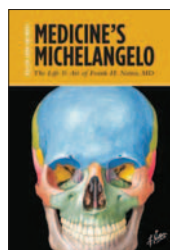
UKÁZKY NOVINEK V LÉKAŘSKÉ KNIHOVNĚ:

HORAŽĎOVSKÝ, Pavel a Markéta ČERNOVSKÁ. Neuroendokrinní nádory plic a mediastina. Praha: Maxdorf, 2014, 208 s. Jessenius. ISBN 978-80-7345-389-3.

Neuroendokrinní nádory plic a mediastina představují klinicky významnou skupinu neoplazií. Současné studie ukazují, že prevalence těchto tumorů je mnohem častější, než se soudilo ještě např. před 15 lety. Klasifikace, diagnostika a léčba neuroendokrinních nádorů však v praxi naráží na mnohé obtíže, z nichž část vyplývá také z malé informovanosti širší lékařské veřejnosti o významu těchto neoplazií. Publikace kolektivu autorů, vedeného MUDr. Pavlem Horažďovským a MUDr. Markétou Černovskou, přináší moderní, kom-

plexní, multidisciplinární a hlavně na praxi orientovaný pohled na tuto problematiku.

NETTER, Francine Mary a William Lee ROPER. Medicine's Michelangelo: the life. Hamden, Connecticut: Quinnipiac University Press, 2013, xi, 451 pages, 16 unnumbered pages of plates. ISBN 09-891-3760-0.

Kniha je prvním podrobným životopisem Franka H. Nettera, napsaným vědcovou dcerou, Francine Mary Netterovou. Autorka zachycuje otcův charakter a vypráví jeho životní příběh. Při své práci vychází nejen ze svých vzpomínek, ale využívá i otcových vlastních autobiografických poznámek, osobní korespondence a soukromých záznamů.

Studentské akce

Cum saltatione in corde aridentes – S tancem v srdci usmívající se

Reprezentační ples Lékařské fakulty a Asociace studentů medicíny se již tradičně konal začátkem zimního semestru, konkrétně 27. února 2014 v Kongresovém centru Aldis v Hradci Králové. Navštívilo ho více než 1 000 návštěvníků, kteří během večera měli možnost zhlédnout mnoho vystoupení, která byla součástí bohatého programu. Celý večer vyvrcholil půlnočním překvapením a následným losováním tomboly, která skýtala velké množství zajímavých a věcných cen. -ASM-

Fakultní karneval

Dne 16. dubna 2014 pořádali studenti 4. ročníku již IX. fakultní karneval, který se tentokrát konal před Velkou posluchárnou. Jeho dětská část byla bohatě navštívena a jako

tradičně, rodiče věnovali maskám svých ratolestí značnou pozornost. Ty se tvářily většinou patřičně hrdě a bez ostychu se věnovaly hrám a soutěžím, které pro ně studenti připravili.

V další „studentské“ části karnevalu se ukázalo, že termín tentokrát zřejmě nebyl šťastně zvolen – poměrně nízká účast svědčí pro to, že studenti ve značné míře již zřejmě svíteli Velikonoce, což je šlechtí, a proto se do budoucna musí organizátoři zamyslet, kdy je na „masopustní“ karneval ten správný čas, když by neměl kolidovat ani se zkouškovým obdobím. Ti, co přišli, si však organizačně výborně zvládnutou akci opět užívali, a tak je naděje, že se příští rok dočkáme jubilejního ročníku.

Prof. MUDr. M. Kuba, CSc.

Anatomický malíř Lékařské fakulty UK v Hradci Králové PhDr. Josef Bavor se kromě vědecké ilustrace věnuje také volné tvorbě a výstavu svých obrazů v Galerii Na Hradě nazval Mezi nebem a zemí. Vernisáž dne 7. května uvedl kunsthistorik PhDr. Josef Šůva a hudební doprovod zajistil kytarový virtuos Štěpán Rak, který při této příležitosti zahrál mimo jiné ve světové premiéře úryvek ze své nejnovější suity věnované pohádkám.

Josef Bavor se narodil v roce 1944 ve Lhoticích u Mnichova Hradiště. Absolvoval Střední odbornou školu výtvarnou v Praze na Hollarově náměstí, tzv. hollaruku. Ve studiu pak pokračoval na Filozofické fakultě UK v Praze – obor výtvarná výchova a český jazyk, mezi jeho tehdejší profesoři patřili např. Kamil Linhart nebo Cyril Bouda. Krátce pracoval jako propagační výtvarník v jičínském Agrostroji a od roku 1971 působí na Lékařské fakultě v Hradci Králové jako anatomický malíř. Je čle-

Vernisáž výstavy, stojící zleva: PhDr. Josef Bavor, PhDr. Josef Šůva, prof. PhDr. Jiří Mareš a kytarista Štěpán Rak.

nem Unie výtvarných umělců, od roku 2007 také předsedou Oblastního sdružení Unie v Hradci Králové. Na královéhradecké Lékařské fakultě působí také jako kurátor výstav v Galerii Na Hradě a ve výstavních prostorech v budově teoretických ústavů.

Bavorova volná tvorba je především inspirována lékařským prostředím, mikrosvětlem přírody a morfologií lidského těla. Ona sám přiznává, že při pohledu do mikroskopu nachází řadu netušených souvislostí a analogií, protože základní tvary a skladebné prvky se v přírodě opakují. Vidíme a vnímáme jen velmi malou část toho, co je pod povrchem či pod kůží – krajiny nebo těla. Člověk je součástí přírody a vesmíru, zároveň je však vesmír a příroda v člověku. Přestože není plenérový malíř, příroda v jeho obrazech rozhodně nechybí, nicméně nejtypičtějším pro Bavorovu tvorbu zůstává vzájemné postupování mikrokosmu a makrokosmu v nás i kolem nás.

Josef Bavor přiznává, že morfologické poznávání ho vybízí k meditaci o univerzálních principech života, k úvahám o vyšším a tajemném smyslu a řádu, kterému je podřízeno všechno živé. Lidský mozek s miliardami nervových buněk a jejich spojení pro nás zůstává podobným tajemstvím jako samotný vesmír. Je tady jasná snaha dotknout se duchovní sféry lidského života, všeho, co přesahuje naši pozemskou existenci. Autor si je zároveň vědom toho, že život je plný protikladů a kontrastů. Zdůrazňuje, že není uzpůsoben vnímat jen temné stránky, ale je mu cizí i iluze bezproblémové povrchní krásy. Láká ho napětí a dynamika krajností – naděje vykoupená bolestí, přítomnost stínu, který dává vyniknout světlu. Na svých plátnech pracuje rovnocenným způsobem s barvou i světlem a dokáže tak vytvořit velmi působivý, senzitivní prostor, který má duchovní rozměr a hloubku. Zároveň v expozici Na Hradě nechává Josef Bavor diváky nahlédnout do historie svého uměleckého vývoje, nejstarší vystavené plátno je z roku 1985 a svoje zastoupení má každé následující desetiletí až po současnost.

Výstava obrazů Josefa Bavora nazvaná Mezi nebem a zemí je k vidění v Galerii Na Hradě do 23. června. -ju-

HISTORIE MEDICÍNY VE FILATELIÍ (21)

Z archivu M. Vostatka

RENÉ THÉOPHILE HYACINTHE LAENNEC

Laennec se narodil v roce 1781 ve Francii, v Bretani. V letech 1800–1804 vystudoval medicínu v Paříži. Po letech praxe ve venkovských nemocnicích získal roku 1822 místo učitele v Collège de France v Paříži a následujícího roku byl jmenován profesorem interní medicíny a členem Královské lékařské akademie.

Ve své odborné práci se zabýval nemocemi jater (mj. je autorem názvu cirhóza), a zejména vyšetřováním hrudních chorob pomocí poslechu. V roce 1815 vynalezl stetoskop, což byl asi 30 cm dlouhý dřevěný váleček; z něj se časem vyvinul dnes používaný fonendoskop. Své klinické poslechové

nálezy koreloval s nálezy pitevními. V roce 1819 vydal publikaci „O nepřímé auskultaci“ (O poslechu jako diagnostické pomůcce při zjišťování chorob plic a srdce).

Laennec se zajímal i o tuberkulózu – dal nemoci její současný název, stanovil stádia jejího vývoje a také poznal, že tuberkulóza a skrofulóza (postižení krčních uzlin) nejsou dvě různé choroby. Toto onemocnění se mu ale stalo osudným – Laennec zemřel na tuberkulózu roku 1826, ve věku 45 let.

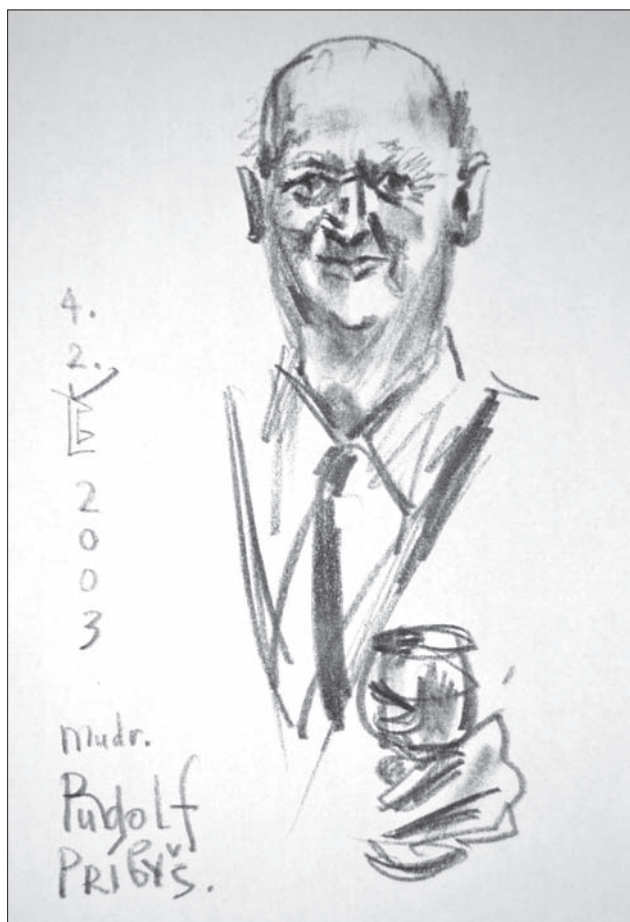
Na Laennecovu počest vydala Francouzská poštovní správa v roce 1952 v nákladu téměř 3 milionů známku 12 F, podle návrhu a rytiny C. Mazelina.

Umělecké novoročenky

Jarní výstava na Lékařské fakultě připomněla sběratele a tvůrce drobné grafiky MUDr. Rudolfa Příbyše. Z jeho pozůstalosti byla uspořádána první část expozice věnované uměleckým novoročenkám. Na doktora Příbyše přišli na vernisáž zavzpomínat jak kolegové lékaři, tak přátelé ze spolku sběratelů ex libris.

MUDr. Příbyš se narodil v roce 1936 v Borském Svatém Jure na Slovensku, studoval VLA v Hradci Králové a hned po promoci nastoupil jako asistent na katedru histologie a embryologie. Na společná léta strávená na tomto pracovišti vzpomínal prof. Špaček, svého staršího kolegu poznal jako recesistu, iniciátora častých veselých večírků, dobrodruha a lékaře týmu hradeckých, tehdy prvotligových, fotbalistů. „Oba jsme na fakultě skončili neslavně, Ruda z histologie přešel na katedru patologické fyziologie, ale za pár let nám oběma odmítli vydat vědecké diplomy a z fakulty nás vyhodili jako nepřevychovatelné „osmašedesátníky“. Ruda pak po krátké epizodě na 2. interní klinice sloužil desítky let jako obvodní lékař v Dobřenicích, Čermilově a na Slezském předměstí. Měl ale tu práci rád,“ řekl prof. MUDr. Josef Špaček.

Pokud se týká drobné grafiky, začal MUDr. Příbyš nejprve s vlastní tvorbou, do které ho zasvětil biochemik MUDr. Ivo Hais, pak přišly kontakty s mnoha amatérskými i profesionálními grafiky a sběratelství grafiky a ex libris už bylo jen logickým výsledkem. Časem došlo také na specializaci na medicínskou tematiku, ukázky této sbírky se dostaly i do zahraničních publikací věnovaných ex libris. K drobné grafice patří také novoročenky, které samozřejmě dr. Příbyš také sbíral a navíc pro něho prakticky několik desetiletí kreslil novoročenky hradecký kreslíř a humorista Vladimír Renčín. Z této bohaté sbírky tedy bylo rozhodně co vybírat, a tak se mohla na přelomu měsíce března a dubna uskutečnit

Portrét MUDr. R. Příbyše, autor Boris Kjuleněn z Třebíče.

na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové první část výstavy novoročenek MUDr. Rudolfa Příbyše. Druhou část chce připravit Spolek sběratelů a přátel ex libris přibližně za rok.

-ju-

Kam za kulturou v Hradci Králové:

7.5.–23. 6. 2014	GALERIE NA HRADĚ Josef Bavor – výstava obrazů
25. 6.–8. 9. 2014	Východočeský výtvarný salon
21.–30. 6. 2014	KLICPEROVO DIVADLO HRADEC KRÁLOVÉ XX. Mezinárodní festival divadlo evropských regionů
9. 5.–16. 11. 2014	MUZEUM VÝCHODNÍCH ČECH Zámečnická škola – výstava ke 140. výročí založení Zámečnické školy v Hradci Králové
20. 6.–16. 11. 2014	Mým národům! – První světová válka na frontách i v zázemí
28. 6. 2014	Nábřeží řemeslníků – Tylovo nábřeží
11.–14. 6. 2014	Sborové slavnosti – koncertní sály města Hradec Králové
3.–5. 7. 2014	148. výročí bitvy u Hradce Králové – Königgrätz 1866
3.–5. 7. 2014	Rock for people – Festivalpark Hradec Králové
27.–30. 7. 2014	11. nábřeží sochařů – Tylovo nábřeží a náměstí Svobody
2. 8. 2014	Nábřežní jazzová pouť – labská nábřeží
23. 8. 2014	Nábřeží keramiky a skla – Tylovo nábřeží
29.–31. 8. 2014	IX. Grand prix města Hradce Králové v parkurovém skákání – areál jezdeckého klubu HK
30. 8. 2014	12. nábřeží paromilů – Smetanovo a Eliščino nábřeží
5.–6. 9. 2014	Slavnosti královny Elišky – Velké a Malé náměstí, Žižkovy sady
6.–7. 9. 2014	21. ročník Czech International Air Fest – CIAF – letiště Hradec Králové

Historie budování hematologie v bývalém Východočeském kraji

Budování hematologie ve Východočeském kraji vycházelo z koncepce hematologie v našem státě vypracované výborem České hematologické společnosti J. E. Purkyně v letech 1962–1965. Koncepce byla schválena léč. prev. odborem Ministerstva zdravotnictví v roce 1965. Jako člen výboru společnosti a její zapisovatel jsem byl přítomen všech diskuzí při tvorbě koncepce, což mi později velmi pomohlo a usnadnilo činnost krajského odborníka pro hematologii ve Východočeském kraji.

Podle této koncepce byla hematologie definována jako obor vnitřního lékařství, popř. pediatrie, zabývající se prevencí, diagnostikou, terapií a výzkumem fyziologie a patologie krve a krvetvorných orgánů. Výslovně bylo zdůrazněno, že jde o celistvý obor, který nelze dělit na část klinickou a laboratorní, neboť odtržení hematologické laboratoře od kliniky nepříznivě ovlivňuje kvalitu léčebné péče.

Tato koncepce se plně shodovala se závěrečným usnesením VI. kongresu Mezinárodní hematologické společnosti (ISH) v Bostonu v roce 1956, podle kterého hematologie klinická a laboratorní jsou integrální nedělitelnou součástí téhož oboru. Tato zásada byla na dalších zasedáních mezinárodního výboru opětovně zdůrazňována, což mohu jako dlouholetý člen výboru ISH potvrdit.

Podle koncepce k zajištění úkolů hematologie na úrovni bývalých NsP II. typu se hematologická laboratoř stává, případně převádí do transfuzního oddělení. V NsP III. typu se zřizují k zajištění vysoké úrovně poskytovaných služeb odděleně transfuzní a klinická hematologická oddělení.

Odborným vedením hematologie je v kraji pověřen přednosta hematologického oddělení NsP III. typu ve spolupráci s přednostou transfuzního oddělení. Na úrovni NsP II zajišťuje přednosta transfuzního oddělení, nebo jiný lékař specialista v oboru hematologie a transfuzní služby hematologickou a transfuzní problematiku. Proto se u těchto lékařů vyžadovala nadstavbová specializace z hematologie a transfuzní služby (současně transfuzního lékařství). Na úrovni NsP III a NsP II se měly na příslušných pracovištích zřizovat hematologické poradny. Nemocniční péči na lůžku zajišťovala interní a dětská oddělení, na kterých specialista v hematologii měl plnit funkci konziliáře.

Koncepci hematologie ve stávajících fakultních odděleních se koncepce šířila nezabývala s tím, že na interních (dětských)

klinikách budou ponechány hematologické laboratoře v rozsahu nutném pro plnění výzkumných a speciálních úkolů a výuky mediků.

Ve fakultní nemocnici v Hradci Králové, která plnila současně funkci NsP III, bylo Oddělení klinické hematologie (OKH) zřízeno 1. 1. 1970. Přednostou byl jmenován pisatel tohoto článku, současně docent I. interní kliniky, který byl podle koncepce jmenován ředitelkou KÚNZ krajským odborníkem pro hematologii. K Východočeskému kraji patřil až do roku 2000 kromě Královéhradeckého kraje současný kraj Pardubický, Semily z kraje Libereckého a Havlíčkův Brod z kraje Vysočina (obr.). OKH se stalo konzultačním a doškolovacím pracovištěm pro obor hematologie v kraji. Nemocní se závažnými hematologickými, hlavně hematonekologickými onemocněními byli překládáni z okresů na hematologická lůžka OKH na I. interní klinice, později i na II. interní klinice. Povinností krajského hematologa bylo v součinnosti s krajským transfuziologem pečovat o úroveň a metodické vedení hematologie v kraji. K jeho povinnostem patřilo navštívit nejméně jednou ročně hematologická pracoviště v kraji. Při těchto tzv. metodických návštěvách bylo jeho úkolem zjistit, zda rozsah hematologických služeb odpovídá potřebám příslušného zdravotnického zařízení a zda prováděná vyšetření odpovídají v té době doporučeným postupům.

Jaký byl v té době stav? Kromě hematologických laboratoř, které byly součástí transfuzních oddělení, existovaly samostatné hematologické laboratoře v nemocnicích, kde transfuzní oddělení nebylo. Z laboratorních testů se stanoval manuálním způsobem počet erytrocytů a leukocytů, hladina hemoglobinu se vyšetřovala pomocí Sahliho hemoglobinometru a byla udávána v %, nikoliv v g/l, jak se vyžadovalo. Počet destiček se vypočítával nepřímou Foniovou metodou v nátěru přepočtem k počtu erytrocytů. Hematokrit zjišťovaný centrifugací ve Wintrobových trubičkách se na některých pracovištích nestanovoval. Z koagulačních metodik se vyšetřovala doba srážlivosti, doba krvácivosti a Quickův – protrombinový čas. Nedostatečné bylo i laboratorní vybavení. Dvě pracoviště neměla vlastní centrifugu, na jednom pracovišti neměli ani vyhřívanou vodní lázeň, ale pouze nádobu, do které k udržování teploty 37 °C používali teplou vodu z vodovodu a teplotu měřili teploměrem. Na jiném pracovišti měřili protrombinový (Quickův) test pomocí normálních náramkových hodinek.

Smyslem metodických návštěv bylo nejen zjistit nedostatky, ale nabídnout oddělením pomoc k jejich odstranění. Závěrem každé metodické návštěvy byl pohovor s ředitelem nemocnice s žádostí o doplnění chybějícího laboratorního vybavení, pokud byly nedostatky tohoto druhu zjištěny. V tomto směru jsem se setkával vždy s pochopením, protože ředitelé měli pochopitelně zájem, aby pracoviště mělo spolehlivé výsledky. V roce 1976 získalo OKH první počítač krvinek (Coulter Counter) a při metodických návštěvách jsem se snažil vedení nemocnic přesvědčit o jeho zakoupení, kde hlavním argumentem byla přesnost výsledků.

Pracovištím byla navržena pomoc umožněním stáží laborantek na OKH. Šlo jednak o krátkodobé návštěvy k osvojení

si žádoucích laboratorních postupů, jakými bylo např. počítání destiček v komůrce přímou metodou podle Piettových nebo zavedení event. doplnění koagulačních testů především o aktivovaný parciální tromboplastinový čas, umožňující zachycení mírných případů hemofilie a monitorování terapie heparinem. Z cytochemických testů to bylo barvení dřené na železo. Laborantky, připravující se na atestaci z hematologie, měly možnost delších stáží. Postupně byly zaváděny i další testy a postupy.

Lékaři (případně lékařky), kteří se připravovali na atestaci z hematologie a transfúzní služby, prodělali dle stávajících požadavků na OKH delší stáž, zpravidla ne kratší než tři měsíce. Zaškolením prošli téměř všichni vedoucí lékaři hematologických pracovišť dřívějšího Východočeského kraje. Během pobytu byli pověřeni vedením sedmilůžkového pokoje s hematologickými nemocnými za odborného vedení, účastnili se práce v hematologické poradně, což jim poskytovalo možnost se setkat se širokým spektrem nemocných. Součástí stáží bylo i seznámení se s metodami prováděnými v hematologické laboratoři a zvláštní pozornost byla věnována zvládnutí diferencování sternálních punk-

tátů. Některé z primárek i po úspěšném složení atestační zkoušky do hematologické poradny pravidelně dojížděly. Dr. D. Veselá stačila během stáže připravit a ve Vnitřním lékařství v roce 1982 opublikovat velmi zajímavou kasuistiku o angioimmunoblastické lymfadenopatii s paraproteinémií a výskytem krystalků v buňkách.

OKH bylo oficiálně uznáno Ústavem pro doškolování středních zdravotnických pracovníků v Brně jako školicí pracoviště pro střední zdravotnické pracovníky v cytochemii. Laborantky, které se příslušných kurzů zúčastnily, měly možnost seznámit se nejen teoreticky, ale i prakticky se širším spektrem cytochemických metodik.

OKH pořádalo dvakrát do roka oblíbené celokrajské semináře zaměřené jednak na potřeby hematologických pracovišť, jak vyplývalo z metodických návštěv, současně sloužily k seznámení s novinkami v diagnostice a terapii krevních chorob.

Domnívám se, že krajští odborníci, jejichž funkce byla po roce 1990 zrušena, splnili, alespoň soudím-li podle vlastní zkušenosti z Východočeského kraje, poslání, které jim koncepcí hematologie v dané době ukládala.

prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc.

Zemřel prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc., emeritní profesor Univerzity Karlovy, mezinárodně známý a uznávaný hematolog

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák se narodil 11. dubna 1927 v Hrabyni u Opatovic. V roce 1946 maturoval na reálném gymnáziu v Novém Jičíně. Pomaturově pokračoval ve studiu na Lékařské fakultě Univerzity Karlovy v Praze, na které promoval v roce 1951. Po ročním pobytu na interní klinice prof. K. Bobka v Plzni byl povolán na základní vojenskou službu do Hradce Králové, kde byl pověřen vedením hematologické laboratoře na 1. interní klinice.

Profesor Chrobák byl internista, ale především mezinárodně známý a uznávaný hematolog s hlubokými znalostmi laboratorních vyšetřovacích metod, koagulační problematiky a celé široké oblasti hematonekologie.

V letech 1958–1964 prof. Chrobák úzce spolupracoval jako hematolog-koagulacionista s kardiochirurgem prof. J. Procházkou při zavádění mimotělního krevního oběhu. Při komplexním sledování koagulace během perfuze a po jejím skončení dospěl k několika zcela prioritním laboratorně-terapeutickým závěrům. Výsledkem této spolupráce bylo, že zatímco na zahraničních pracovištích činila úmrtnost na fatální krvácení z koagulačních příčin 2–3 %, v Hradci Králové z tohoto důvodu nezemřel ani jeden z prvních téměř 200 nemocných se závažnými vrozenými srdečními vadami. Tuto

Prof. Chrobák při oslavě 85. narozenin s kolektivem hematologické laboratoře

skutečnost ocenil prof. J. Procházka v roce 1964 v posudku habilitační práce dr. Chrobáka takto – „dosud jsme nikdy nemuseli revidovat operační pole pro krvácení způsobené koagulační poruchou.“

V letech 1962–1963 prováděl prof. Chrobák depistáž výskytu hemofilie na území tehdejšího Východočeského kraje. Šlo o první práci, udávající výskyt hemofilie na určitém územním celku ČR. V roce 1965 se za-

sloužil o vznik prvního krajského centra zabývajícího se komplexně péčí o nemocné s hemofilii. Stalo se tak několik let před tím, než zřízení těchto center bylo dáno příkazem Ministerstva zdravotnictví.

Kandidátskou disertační práci na téma „Paroxysmální noční hemoglobinurie“ obhájil Dr. Chrobák v roce 1962, o tři roky později vyšla knižně jako první monografie na toto téma ve světové literatuře. Široké zaměření prof. Chrobáka vedlo k první diagnóze a publikaci některých hematologických jednotek v naší literatuře, jako například neutrofilní leukémie, angioimmunoblastické lymfadenopathie, vlasotbuněčné leukémie, kongenitální dyserythropoetické anémie II a k zachycení dosud neznámého nestabilního hemoglobinu nazvaného podle místa záchytu Hb Hradec Králové.

Původní hematologická laboratoř se stala pod jeho vedením v roce 1956 centrální hematologickou laboratoří a v roce 1974 vzniklo samostatné Oddělení klinické hematologie, jehož vedoucím byl prof. Chrobák. Přestěhování do nově vybudovaného pavilonu 22 znamenalo značné prostorové vylepšení. Oddělení kromě laboratoře vyvíjelo značnou ambulantní a poradenskou činnost, lůžkovou část mělo oddělení na I. interní klinice. V roce 1977 oddělení plnilo i funkci doškolovacího střediska před atestací z hematologie a transfuzní služby a nejméně tříměsíčním školením v laboratoři i u lůžka prošli tehdy všichni primáři hematologicko-konzultačního oddělení Východočeského kraje.

V letech 1968–1971, v roce 1981 a v letech 1982–1984 byl prof. Chrobák vyslán Ministerstvem školství do Kuvajtu jako konzultant-hematolog. Při prvním pobytu založil hematologickou laboratoř v nemocnici Al-Sabah a při třetím pobytu se stal jako řádný profesor prvním učitelem hematologie na nově zřízené lékařské fakultě a zároveň založil a stal se vedoucím hematologické laboratoře, ambulance a místa pro odběry krve v nemocnici Mubarak Velikého. Ministerstvo zdravotnictví Kuvajtu ho jmenovalo zároveň předsedou komise pro postgraduální vzdělávání v laboratorních oborech a při jeho odchodu v děkovním dopise jeho činnost a zásluhy na poli postgraduálního vzdělávání hodnotilo „jako mimořádný příklad horlivosti a dokonalosti“.

Publikační a přednášková činnost prof. Chrobáka je mimořádně rozsáhlá. Je autorem 284 odborných prací a více než 100 publikací příležitostných. Publikoval celkem 9 monografií, 3 z nich mají problematiku odbornou, 4 mají vztah k Lékařské fakultě v Hradci Králové a 2 jsou určeny pro širší veřejnost.

V roce 1956 začal jako odborný asistent pedagogicky působit na LF UK v Hradci Králové. Přednášel propedeutiku vnitřního lékařství a hematologii v celém rozsahu a byl examínátorem propedeutiky. Jeho „Propedeutika vnitřního lékařství“ vyšla od roku 1973 devětkrát jako skriptum a knižně ve dvou vydáních a čtyřech dotiscích.

V letech 1992–1997 se prof. Chrobák stal na LF UK v Hradci Králové prvním proděkanem pro zahraniční styky. Jeho hlavní zásluhou v této funkci bylo navázání spolupráce se slavnou Mayo Clinic v Rochesteru v USA. Pobytu na této

klinice se do roku 2012 zúčastnilo na sto pregraduálních a postgraduálních studentů naší fakulty.

Od roku 1996 se prof. Chrobák věnoval mimo jiné i historii, jeho zásluhou byl na naší fakultě zřízen Kabinet dějin lékařství a pan profesor se stal jeho vedoucím. Této záslužné práci se prof. Chrobák systematicky věnoval až do poslední chvíle.

Vědecké hodnosti:

- Kandidát lékařských věd: 1962
- Habilitace: 1964 obhájení disertační práce, 1966 ustanovení docentem na I. interní klinice
- Profesura: 1982 jmenován a ustanoven řádným profesorem hematologie na Lékařské fakultě Kuvajtské Univerzity, 1991 jmenován profesorem pro obor vnitřního lékařství na LF UK v Hradci Králové

Nejvýznamnější ocenění:

- Laureát Ceny J. E. Purkyně (2007)
- Zlatá medaile slovenské lékařské společnosti za zásluhy o Slovenskou lékařskou společnost (1987)
- Zlatá pamětní medaile UK (1997) – za rozvoj české lékařské vědy a vynikající pedagogickou činnost
- Zlatá Pamětní medaile LF UK v Hradci Králové (1997)
- Medaile Československé lékařské společnosti J. E. Purkyně (1992)
- Pamětní medaile Univerzity Palackého, Olomouc (2007)
- Plaketa za zásluhy o transfuzní službu v Kuvajtu (1984)

Prof. Chrobák odešel nečekaně dne 8. března 2014 ve věku nedožitých 87 let. Zemřel uprostřed práce na rukopisu publikace zachycující 70-letou historii hradecké lékařské fakulty. V osobě Prof. MUDr. Ladislava Chrobáka ztratila Lékařská fakulta v Hradci Králové, Fakultní nemocnice Hradec Králové, ale i celá česká a světová hematologie jednoho ze svých nejpřednějších představitelů, vynikajícího vysokoškolského pedagoga a mimořádně vzácného člověka.

Čest jeho památce!

*S použitím materiálů z osobního archivu
prof. L. Chrobáka sestavil prof. Miroslav Červinka*

IN MEMORIAM

Prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc. (1927–2014) „Průkopník hematologie“

Ve věku nedožitých 87 let nás náhle opustil prof. MUDr. Ladislav Chrobák, CSc. Pan profesor byl především internistou s komplexním pohledem na celou problematiku vnitřního lékařství. Hematologii, v níž byl uznávaným odborníkem, proto chápal jako součást celého oboru vnitřního lékařství.

Pana profesora Chrobáka jsem poprvé poznal v roce 1987 při jeho přednáškách interní propedeutiky. A nebyly to přednášky ledajaké, byly precizně připravené do nejmenších detailů včetně demonstrace poslechových nálezů srdečních ozvě, šelestů a přídatných zvuků. Jeho jedinečná učebnice propedeutiky vnitřního lékařství patří mezi lékařské „bestsellery“

a dosud provází většinu studentů Lékařské fakulty v Hradci Králové a ostatních lékařských fakult v ČR při výuce interní propedeutiky. Mé rozhodnutí věnovat se hematologii osoba pana profesora Chrobáka zásadně ovlivnila. Při mém nástupu na oddělení pod jeho vedením zde pracoval zkušený tým lékařů: MUDr. Jaroslava Voglová, MUDr. Karel Podzimek a MUDr. Soňa Mirová. Vystřídal jsem na pozici nejmladšího lékaře MUDr. Petra Dulíčka (dnes doc., Ph.D.). Již záhy po svém nástupu jsem začal pana profesora blíže poznávat. Obdivoval jsem jeho systematickosti a pečlivosti při vedení oddělení a plnění úkolů. Pan profesor, přes hlu-

boké znalosti v celém oboru hematologie, vnímal nutnost užší specializace i v hematologii. Přesto trval na tom, aby každý hematolog prošel kompletním výcvikem v hematologické laboratoři a na lůžkovém oddělení.

Práce pod panem profesorem Chrobákem byla velmi zajímavá a pro mne inspirující. Vzpomínám si, jak celý tým intenzivně diskutoval a hledal optimální léčebný přístup u každého pacienta. Nebylo vůbec jednoduché prosadit nový nebo méně obvyklý postup, který by nebyl podroben detailnímu rozboru. Proto jsme se na rozboru a jednání vždy pečlivě připravovali. Museli jsme mít připravené argumenty, aktuální výsledky studií a literárních dat. Pozoruhodnou vlastností pana profesora byla schopnost se rychle a skutečně do velké hloubky seznámit s novou problematikou. Jeho práce s literaturou byla obdivuhodná, především pak umění „vytáhnout“ to zásadní. Jistě k tomu přispívala jeho schopnost plynule hovořit a psát v pěti jazycích (německy, anglicky, francouzsky, rusky a latinsky). Zpětně si uvědomuji, jak nás učil pracovat s vědeckou literaturou, pomohl připravit naše první publikace, granty a přednášky, to vše byl základ další pedagogicko-vědecké dráhy doc. Dulíčka, prof. Maisnara a mé.

Pana profesora Chrobáka jsem do určité míry poznal i ze stránky mimopracovní. Společně se svojí ženou MUDr. Hanou Chrobákovou vychoval 3 děti. Přestože jeho nejmladší syn Pavel a jeho děti žijí v Kanadě, udržoval s nimi intenzivní kontakt a dbal o to, aby uměli dobře hovořit česky. Ukazoval mi, jak pravidelně procvičuje s nejmladší vnučkou Katkou po internetu češtinu. Pan profesor byl věřícím člověkem s pevnými zásadami. V posledních letech se intenzivně staral o svou vážně nemocnou ženu, která velmi těžce nesla, pokud nebyl pan profesor stále s ní. Z tohoto důvodu pan profesor od své manželky odcházel co nejméně a pracoval převážně doma, naposledy na korekci nově připravovaného vydání lékařského repetitoria.

Na pana prof. MUDr. Ladislava Chrobáka, CSc., budu vzpomínat jako na jedinečného člověka s hlubokou úctou k lidem a životu, který přispíval českou hematologii v zahraničí, koncepčně ovlivnil strukturu hematologické péče v ČR a vychoval řadu odborníků v hematologii a transfúzní službě.

*Doc. MUDr. Pavel Žák, Ph.D.
přednosta IV. interní hematologické kliniky
FN a LF Hradec Králové*

Za panem docentem Vladimírem Horákem

Dne 12. dubna 2014 zemřel vynikající český mikrobiolog pan doc. RNDr. PhMr. Vladimír Horák, CSc. Svůj profesní život spojil s Lékařskou fakultou UK v Hradci Králové.

Doc. Horák (*1928) nastoupil na Katedru mikrobiologie LF UK v roce 1965 a pracoval zde až do svého odchodu do důchodu v roce

1998 (viz též SCAN 2008; 18(3): 13–14). Doc. Horák byl nejen výborný a oblíbený učitel, ale především vynikající vědec s několika světově prioritními objevy. Svoji vědeckou práci zaměřil především na výzkum kolicinů. Objevil a popsal kolicin E4 (1975), zásadním způsobem v něko-

lika etapách zdokonalil metodiku kolicinogenotypizace (1975, 1980 a 1985) a sestavil 70 základních kolicinogenotypů a sbírku indikátorových kmenů k jejich identifikaci (1994). Jako první na světě doc. Horák popsal fenomén citlivosti enteroinvazivních kmenů *Escherichia coli* ke kolicinu Js (1988). Jako vědec vynikal mimořádnou invencí, pracoval s neobyčejnou vytrvalostí a zápalem, byl metodický purista v tom nejlepší slova smyslu. Obětavě a zcela nezištně pomáhal studentům (v rámci SVOČ) a začínajícím lékařům na jejich vědecké cestě s jejich prvními výzkumnými krůčky. Docent Horák byl velmi skromný, až neprůbojný. Mezinárodní mikrobiologická komunita si cenila jeho prioritních vědeckých objevů, na naší fakultě však žil v ústraní své laboratoře, a od své alma mater se žádného ocenění nedočkal. Pan doc. Horák byl člověk velmi srdečný, otevřený a přátelský, s osobitým smyslem pro humor, byl celoživotním optimistou. Takovým zůstane navždy i v našich vzpomínkách.

prof. Jan Bureš

CO TAKÉ ZAZNĚLO V SENÁTU ...

Střet zájmů

Diskusní příspěvek senátora **Josefa Novotného (člena SNK a starosty města Bystřice nad Pernštejnem)** byl při projednávání novely „zákona o střetu zájmů“ stručný: „Jako senátor svůj příjem předkládám kontrolnímu výboru parlamentu a nemám s tím žádný problém. **Ale tento navrhovaný zákon je jalový, bezzubý a nebezpečný, a proto jej předložím na příštím zastupitelstvu města, abych ukázal, jaké hlouposti tady schvalujeme, čím se tady zabýváme. Končím. Děkuji.**“

Vysvětlení: šlo o to, že příjem by měl nadále předkládat kontrolnímu výboru místního zastupitelstva každý zastupitel i malé obce, kde se všichni dobře znají a k přijetí funkce musí být často přemlouváni.

Kresba Vladimír Renčín

Kdo nekouří, nebude republiku

Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se zákonem o státním rozpočtu ČR na rok 2010, v Senátu předkládal ministr financí Eduard Janota (neustraní, navržen ODS). Bojovná diskuse se rozvinula mezi kuřáky a nekuřáky okolo **navrhovaného zvýšení daní na cigarety**. Zajímavé řešení navrhl **senátor Tomáš Töpfer (ODS)**: ... Já vím, že to je nařízení Evropské unie, že na cigaretách je napsáno, že kouřením si poškozujeme zdraví a ohrožujeme i ostatní. Navrhují, aby tam aspoň rok bylo také napsáno, že kouřením přispíváme do státního rozpočtu. Tím bych chtěl vyzvat přítomné kuřáky, ať kouří víc. Například pan senátor Kubera, kterému bych chtěl poděkovat, protože takřka celý senátorský plat věnuje na uhrazení spotřební daně za cigarety. Mimochodem, jestli si dobře vzpomínám, tak alkoholismus je u nás diagnóza. A vydělávat na nemocných také není moc etické.

Takže pijme a kuřme, ať naplníme státní rozpočet a snížíme státní dluh! Děkuji za pozornost. (Oživení v sále.)

Odklizení sněhu na chodnících

Senátor Jaroslav Kubera (člen ODS a současně primátor města Teplic) připravil novelu zákona o pozemních komunikacích. Šlo o to, kdo bude v zimě uklízet chodník. Dosud platilo, že ačkoli chodník patřil městu, tak udržovat jej musel vlastník přiléhající nemovitosti. Šlo tedy o poslední nevolnickou povinnost – bezúplatně pracovat na cizím majetku. Pan senátor navrhl, aby chodník nadále uklízel vlastník, tedy obec nebo město. Protestovali hlavně starostové a primátoři, protože se jim tak zvýší výdaje. Naopak nám vlastníkům nemovitostí se návrh zamlouval. Nejde o to sníh shrabat a chodník posypat, ale nechtěli jsme nadále trestně ani hmotně odpovídat za případné úrazy chodců. Závěrečné slovo senátora Jaroslava Kubery jako obvykle zaujalo: „Řekli jste si o to sami! Já jsem se vás na začátku ptal, jestli dnes chcete slyšet delší nebo kratší verzi. Vy jste chtěli tu kratší, ale diskutovali jste dlouze. To byla vaše chyba. Na závěr tedy musím hodit tu druhou – delší verzi.“ Následovaly hlasité projevy nevole, protože v rámci legislativního procesu byl návrh v Senátu projednáván už popáté.

Poznámka: návrh zákona byl schválen a je v současnosti platný. Díky, pane senátore!

Na schůzích Senátu PČR většinou vyslechl a ze stenografických záznamů zpracoval Karel Barták

UKÁZKY NOVINEK V LÉKAŘSKÉ KNIHOVNĚ:

ŠPAČEK, Jiří, Vladimír BUCHTA a Petr JÍLEK. Vulvovaginální dyskomfort a poruchy poševního prostředí. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 359 s. ISBN 978-80-247-4554-1.

Praktická publikace postgraduálního charakteru se snaží o racionální zpřístupnění této problematiky, obsahuje i část věnující se mikrobiolo-

gické propedeutice a praktickému využití mikroskopie v diferenciální diagnostice. Autoři se snaží poukázat i na nedořešené otázky týkající se chronických stavů. Formou přehledových kapitol, ale i prezentací vlastních výsledků se k této hraniční problematice vyjadřuje kromě gynekologů také mikrobiolog-mykolog, imunolog, dermatolog, urolog a psychiatr. Kniha je určena gynekologům, praktickým lékařům, dermatovenerologům, ale i dalším lékařům ze souvisejících oborů, jako je mikrobiologie, imunologie, urologie a psychiatrie.

Z HISTORIE ČESKÝCH ŠPITÁLŮ

Husitský špitál v Táboře

Výhodné strategické místo na pomezí království, vysoký skalnatý ostroh nad Lužnicí, hluboká strž Tisemenického potoka, vedlo krále Přemysla Otakara II. r. 1270 k založení hradu a města. Během válek s Vítkovci byla osada vypálena, hrad pobořen, až v pol. 14. stol. obnovili páni z Hradce (erbu stříbrné růže v modrém poli) hrad, který nazvali Hradiště. Při hradu vzniklo r. 1420 město, kterého se na počátku husitského hnutí zmocnili přívrženci kalicha a osídlili jej obyvateli z okolních vesnic – stejného smýšlení, vybudovali opevnění a vzniklé sídliště nazvali Hradiště Hory Tábor (podle biblické hory v Palestině). Záhy vzniklo městské zřízení, radnice, kostel a r. 1443 na místě předhusitského pohřebiště špitál. Ten sloužil k péči o nemocné, zvláště dlouhodobě, o staré a chudé obyvatele, kteří ne-

měli vlastní střechu nad hlavou. Přestavěn byl r. 1503 a obnoven r. 1838; dnes je to jednoduchá, jednopatrová budova, která časem sloužila i jako škola a v současnosti jako penzion. Situována je poblíž Žižkova náměstí, ve Špitální uličce, na Špitálním náměstí.

V r. 1690 byl ke špitálu přistavěn raně barokní kostelík, zasvěcený sv. Alžbětě, presbytářem těsně přiléhající, konečnou úpravou prošel r. 1946 a byl předán k užívání pravoslavné církvi a znovu vysvěcen sv. Kříži.

Historické jádro města bylo uchráněno před necitlivými stavbami zbořením opevnění a přesunutím centra města východním směrem. R. 1961 byl Tábor vyhlášen za Městskou památkovou rezervaci a o rok později získal statut Národní kulturní památky.

Jan Smit

ZEMĚ LIDÍ OBJEKTIVEM JANA SMITA

SELÍNÚS – HVĚZDA, KTERÁ VYHASLA

Na jihozápadním pobřeží Sicílie založili r. 628 př. Kr. kolonisté z osady Megara Hyblaia město, které nazvali Selínús (pozn. 1). Asimilovali původní obyvatelé Sikely a za vlády aristokracie nastalo nebývalé období rozkvětu. Vznikly obytné čtvrti s takřka pravoúhlými cestami, s bloky domů a počet obyvatel překročil 100 000. V 6. stol. př. Kr. se k moci dostal tyran, pod jehož vládou byl vybudován mohutný val s příkopem a obrannými věžemi, dva přístavy, které díky obchodu s Kartágem a severní Afrikou přinesly městu značné bohatství. To vedlo tyrana k výstavbě komplexu chrámů (pozn. 2), aby oslavil bohatství, moc a slávu svého města. Ke stavbě vybral výhodné místo na rozlehlé planině, jejíž ostrohy vybíhaly do moře, svatyně byly situovány tak, aby splynuly s přírodou a byly na dohled plavebních tras. Z dálky byla vidět jejich nádhera, mohutnost a velkolepost města. Je zde patrna záliba v gigantismu a velikášství, kterým chtěl projevit svou velkou úctu k božstvu a jeho kultu.

Nejmohutněji, přímo kolosálně, působí chrám C, imponantně se týčící na akropoli, který byl pravděpodobně zasvěcen Apollónovi. Jeho rozměry svědčí o pýše a okázalosti selínútských tyranů a jsou přímo nevídané – 110x50 metrů. Stavba byla zahájena r. 510 př. Kr. a nebyla nikdy dokončena.

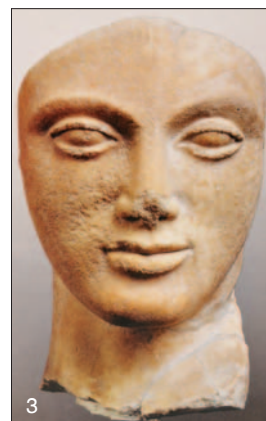
Dokonalou harmonií a důstojností nás zaujal nedaleký chrám E, pravděpodobně zasvěcený bohyni Héře, která bděla

nad manželskými páry a plodností. Stavba je z r. 480 př. Kr. v dórskému slohu přísného období, podstatná část peristase a celly byla rekonstruována, je ze všech stran obklopena sloupy (6x14) a se třemi oltáři (foto 1). Zachovalo se z ní několik metop:

Perseus vráží Medúse do hrda meč a tomu přihlíží Athéna (nejlepší příklad sicilského archaického umění - foto 2, pozn. 3) a nádherný fragment hlavy neznámé bohyně (foto 3).

Město se během staletí dostávalo do územních sporů se severním sousedem Segestou (chtěla si zajistit přístup k Tyrhénskému moři). První bitvy se odehrály r. 580 př. Kr. a 450 př. Kr., kdy se Segesta ubránila. Bitvy měly ale dopad na celou

Sicílii, kdy po katastrofální porážce Kartága r. 480 př. Kr. u Himery přepadli Punové jako odvetu Selínús a roku 409 př. Kr. byl dobyt, vydrancován, pobořen a v krvavé řeži obyvatelstvo vyvražděno a odvečeno do otroctví (pozn. 4). To byl počátek úpadku, vedoucí k nevyhnutelnému zániku. Zbylé obyvatelstvo se snažilo přežít, ale po mírném oživení bylo v 1. punské válce r. 250 př. Kr. Hannibalem znovu dobyt a zničeno. Historie města tak skončila, dostalo se pod kontrolu Kartága, bylo osídleno Puny (jsou zde zachována obydlí, mozaiky) a v 1. stol. př. Kr. bylo již neobydlené, pusté přístavy s torzy chrámů svědčí o jeho velikosti a slávě. Ruiny byly rozebrány a použity jako stavební materiál.

Stojíme na zbytku valu nad zpustlým přístavem, který bičuje moře, hnané jižním větrem (Notos-nebezpečný pro plavbu, bouřlivý, přináší smrtě) a my přemýšlíme, jak může pýcha, zpučnost a závist vést k nenávisti a sebezničujícím válkám.

Pozn. 1 – podle řeky Selino, nazvané po sladce vonící bylině selinon (křen nebo celer).

Pozn. 2 – nebylo možné z ruin určit, komu byly zasvěceny, proto byly archeology označeny písmeny A-E.

Pozn. 3 – metopy Héraklés a Amazonka, Únos Európy, Apollón s čtyřspřežím, hlava bojovníka jsou uloženy v palermském archeologickém muzeu.

Pozn. 4 – Punové-Foiničané a Semité (Kanaánci) k vedení válek najímali žoldnéře, sami se válce vyhýbali, byli zdatní obchodníci a mořeplavci.

Jan Smit

